

Nr 2 • 1992 • årg 16 • 30 kr

politisk och kulturell tidskrift

sydasien

”Ja nu har våra barn blivit stora. . .”

TEMA
ADOPTIONER
22 sidor !

Nr 2 1992

Innehåll

Tema adoptioner:

Adoptioner och svarta pengar. T Bibin om "The Colombo connection"	4
Pengarna och spelet bakom kulisserna. Dokument från Sri Lanka.....	4
Ny lag i Sri Lanka förbjuder privata adoptioner.....	8
SLBV och kritikerna	11
Familjen Carlsson berättar	12
Anders Sjöbohm berättar	14
Organisationerna om framtiden.....	16
Maries brev till NIA	18
FN-rapport kritiserar adoptioner	18
Sven-Åke Aulin berättar	19
Litteratur om adoptioner	20
Mats Lillienberg berättar.....	24
Ajit Roys krönika.....	25
Gerillan segrade i Afghanistan	26
Schalks brev till Premadasa	28
Tagore på Luntmakaregatan	29
Amnestyrapport om Indien.....	30
Nyhetsnotiser.....	30
Reinkarnationen funnen	32

Omslagsbild: Älmhults Ateljé & Fotomagasin

sydasiens

politisk och kulturell tidskrift

I SYDASIEN nr 3/84 tog vi första gången upp problemen med adoptionerna från Sri Lanka. 19 sidors hett material i det numret ledde till en debatt som vi deltog i och följde i flera år.

När vi nu återvänder till den debatten gör vi det bland annat genom att ta hjälp av er som läser SYDASIEN.

Det är tack vare er som vi fått veta vad som pågår och det är tack vare er vi känner det stöd som gör det möjligt att åter ta upp frågan om adoptioner.

Därför är det också viktigt att ni som har mer att berätta, mer att debattera, återkommer till oss med synpunkter och inlägg till kommande nummer. Skriv till oss (adress, se nedan) och gör det gärna före 1 augusti så hinner vi ta med det i nästa nummer.

I detta nummer får adoptivföräldrar och adoptivbarn själva komma till tals. Vi har också låtit adoptionsorganisationerna ge sin syn på framtiden utifrån den turbulens inom adoptionerna som råder

just nu där internationell kritik riktas mot "barnhandel", efter en FN-rapport.

Ni som inte följt våra tidigare nummer om adoptioner kan beställa vårt "adoptionpaket" för 100 kr. Ring eller skriv till oss - eller sätt in hundringen på vårt postgiro 79 54 96-9 och märk talongen "adoptioner"

Redaktionen

SYDASIEN
BOX 1142
221 05 LUND

Besöksadress: Råbygatan 5 B, 223 61 Lund.

Telefon: 046-13 35 68.

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin.

Teknisk redaktör: Lars Eklund.

Tryck: I-Tryck Grafiska Huset, Luleå 1992.

Montering: Macintosh SE 30 / Quark XPress.

Register: Progek, Göteborg.

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriften SYDASIEN:s stödförening, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner 120 kr, enbart prenumeration (institutioner och bibliotek) kostar

150 kr. Utanför Norden tillkommer 50 kr för flygporto samt ytterligare 35 kr om betalning sker med utländsk check. Vi är tacksamma för stödprenumerationer / medlemskap à 200 kr.

Lösnummerpris: 30 kr.

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Redaktion för detta nummer:

Marianne Andersson, Thomas Bibin, Lars Eklund, Stig Hansén och Jörgen Söfelde, Göteborg.

Nästa nummer görs också i Göteborg och utkommer i september. Artiklar och debattinlägg välkomnas.

Manusstopp: 1 augusti 1992.

Kontaktpersoner för Sydasienskommittéerna:

Stockholm: Tobias Hellström, Råsundavägen 70, 171 52 Solna, 08-27 05 85.

Göteborg: Thomas Bibin, Västra Bodarnevägen 3102, 441 60 Alingsås, 0322-511 77.

Skåne: Göran Djurfeldt, Kullavägen 3, 232 51 Åkarp, 040-46 08 95.

Köpenhamn: Stig Toft-Madsen, Strandgade 96, DK-1401 København K, (00945) 31 54 56 11.

Sydasienskommittéernas plattform:

Sydasienskommittéerna i Sverige har som mål att sprida information om situationen i Sydasiens och stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området.

Kommittéerna är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

TEMA ADOPTIONER: Pengarna eller livet?

DEL II

Det finns idag över 30.000 utlandsadopterade barn i Sverige. Det är lika många som invånarantalet i en medelstor svensk stad.

I snart sagt var eller varannan skolklass finns ett adoptivbarn. De har blivit en del av vår vardag. Precis som de är en omistlig del av vardagen för familjen Carlsson i Älmhult med sina fyra adoptivbarn från Sri Lanka. Det är familjen Carlsson ni ser på omslagsbilden.

För åtta år sedan tryckte vi ett temanummer om adoptioner för första gången. Då frågade vi bl a varför så kallade privata adoptioner bara kostade hälften av vad organisationsförmedlade adoptioner kostade, trots att kontrollen var densamma.

Och vi frågade varför svenska staten ville ta över allt mer av makten över adoptionerna när samma stat inte förmådde hålla ordning på en av adop-

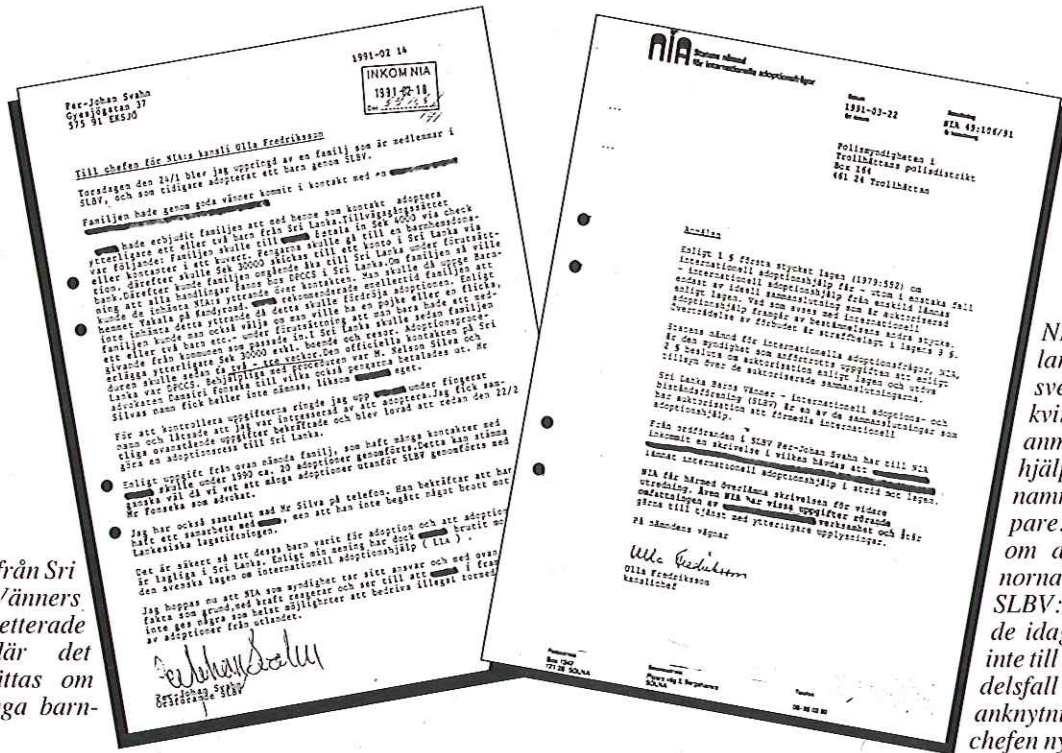
tionsorganisationerna som var på väg att tappa herraväldet över sin verksamhet i Sri Lanka.

I dag tvingas vi konstatera att organisationen förlorat det herraväldet genom sitt försvar för och samarbete med en person som många kallar för en barnhandlare. Och skuggan faller över den statliga svenska myndighet som med vidöppna ögon låter detta fortgå.

Om detta berättar vi i detta nummer av SYD-ASIEN, vårt andra på temat adoptioner. Men vi skriver inte bara om detta nederlag för svensk adoptionspolitik. Vi tar också upp glädjen, stoltheten och styrkan i att vara adoptivförälder och adoptivbarn i Sverige.

För Carlssons i Älmhult och alla andra liknande familjer i landet vet att det var livslusten och inte pengarna som gjorde dem till adoptivfamiljer. →

Brevet till NIA från Sri Lanka Barns Vänners numera avpolletterade ordförande där det ingående berättas om mr Silvas oblyga barnhandel.

NIAs polisanmälan av mr Silvas svenska kontaktkvinnorna som enligt anmälan tros ha hjälpt ett dussintal namngivna barnköpare. "Jag vet inget om de 60.000 kronorna", säger SLBV:s nye ordförande idag. "Jag känner inte till något barnhandelsfall med svensk anknytning", sa NIA-chefen nyligen till Ekot.

Adoptioner och svarta pengar II

The Colombo connection

– Läget är oacceptabelt, det är inte mycket som blivit bättre, men fortsatt ändå!
 Det beskedet fick adoptionsorganisationen Sri Lanka Barns Vänner (SLBV) den 25 mars av den statliga adoptionsbyrå NIA. Därmed fick SLBV än en gång

tillstånd att fortsätta sitt samarbete med sin hårt kritiserade affärskontakt i Sri Lanka, mr Nelson (Niel) Silva, en man som bl a just av NIA misstänkts för barnhandel. Thomas Bibin ger er här pusselbitarna i "the Colombo connection".

Samarbetet mellan den svenska adoptionsorganisationen Sri Lanka Barns Vänner (SLBV) och den lankesiske affärsmannen Nelson (Niel) Silva har pågått sedan slutet av 70-talet. Mannen har under dessa år inte bara drivit hotell- och transportrörelse för de

svenska adoptivföräldrarna. Han har också drivit det barnhem från vilket adoptionerna skett.
 I slutet av 80-talet började adoptionerna från Sri Lanka av olika skäl gå trögt, och mr Silva upprättade då i hemlighet kontakt med en kvinna i

Sverige. Genom denna kvinna erbjöd sig mr Silva att snabbt och lätt genomföra adoptioner, det var bara att bestämma sig för kön och antal barn. 60.000 kronor extra, utöver alla övriga kostnader skulle han ha för besväret. Dessutom skulle den svenska kontakt-

Dokument

–Gör något, herr parlamentsledamot!

Nedanstående brev är riktat till mr C V Gooneratne, parlamentsledamot för det förra regeringspartiet i Sri Lanka, SLFP. Mr Gooneratne är den politiker som riktat hårdast kritik mot de privata intressena i adoptionsverksamheten i Sri Lanka, bl a just mot SLBVs kontaktman i Mount Lavinia.

Flera sinsemellan oberoende personer med god insyn har läst brevet och bedömt det som initierat och antagligen

skrivet av en högre tjänsteman på barnvårdsbyrå eller i socialdepartementet.

Det hindrar inte att någon enskildhet kan vara missvisande, inte minst p g a den singales-nationalistiska underton som kommer fram här och var. Men brevet ger ändå en trovärdig helhetsbild av pengaflödet och spelet bakom kulisserna i den lankesiska adoptionsverksamheten...

Bäste herr C.V.Gooneratne!

Personerna som fortfarande är aktiva inom "babyfarming" kan ses med utländska adoptivföräldrar och deras advokater från måndag t o m torsdag mellan kl.8.00—12.00 och 14.00—16.00 i rättssal nr 1 Colombo Tingsrätt, hos domare

kvinnan ha 4.000:-. Man räknar med att minst 20 såna adoptioner har genomförts.

Polisanmälan

SLBV upptäckte saken för drygt ett år sen och mr Silva medgav då för SLBVs dåvarande ordförande P-J Svahn sitt samröre med kvinnan, lovade sluta och kunde på så sätt rädda sitt fortsatta samarbete med SLBV. Svahn skrev om saken till NIA som i mars förra året drog in SLBVs auktorisation (att bedriva adoptionsverksamhet) och polisanmälde kvinnan. Polisen utreder sen dess om hon kan åtalas för olaglig adoptionsförmedling.

Polisen kan idag inte uttala sig om mr Silva också kan ha begått något brott mot svensk lag. Utredaren har tillräckligt med problem med att få folk att vittna. De som betalt har ju brutit mot den bestämmelse som säger att man inte får betala extrapengar i samband med adoption. Och vem vill erkänna att man köpt sitt barn?

Hålla tyst

Sri Lanka Barns Vänner valde sen man rapporterat till NIA att hålla tyst om affären med mr Silva och dom svarata pengarna: inte ens medlemmarna fick veta nåt. Föreningens ordförande byttes ut, flera andra i styrelsen avgick

dessförinnan och in som ny ordförande kom en gammal bekant till mr Silva, Jan Blomstrand.

Statliga NIA krävde att Silva skulle bort från adoptionsverksamheten eftersom den med hans medverkan inte kan bedrivas sakkunnigt, omdömesgillt och utan vinstintresse, som man uttrycker det.

Underkänner NIA

I maj skriver Blomstrand ett brev till NIA där han underkänner NIAs hållning och lovordar mr Silva och skriver att "Det är tråkigt att vi för att tillfredsställa NIAs krav tvingas ta bort ansvar från en person som gjort så

Unamboowes, bakom de före detta hovrättslokalerna. Dagen efter rättegången kan de ses vid passmyndigheten för att skaffa pass åt adoptivbarnen.

Falskt födelsebevis

Ytterligare en grupp med utländska adoptivföräldrar och lokala förmedlare kan ses vid Mt. Lavinias Tingsrätt i domare J C Amerasinghes rättssal och i rättssalen för utländska

adoptioner, från måndag t.om torsdag.

Varje lokal förmedlare tjänar 60.000-75.000 rupier (Rs) SKATTEFRITT per ärende. Deras utgifter från de 80.000 Rs, som de får av de utländska adoptionsorganisationerna är 1.000 Rs (ett tusen) till den biologiska eller falska mamma som inställer sig vid rättegången. Om man måste skriva ett falskt födelseintyg tar registratören på Colombo South

Hospital och andra sjukhus 2.000 Rs för att skriva ett födelseintyg i den inför rättegången falska mammas namn.

Om den biologiska mamman inte infinner sig vid rättegången får hon 1.000 Rs och barnet förs över till babyfarmen av den lokale förmedlaren, som ordnar med falska födelseintyg. Advokater som medverkar i rättegångar rörande utländska adoptioner begär mel-

lan 3.500-5.000 Rs i arvode per fall — skattefritt. Översättarna i Colombo och Mt. Lavinia får 1.000 Rs/ärende. 10 ärenden per dag gånger fyra ger 40.000 Rs i månaden — skattefritt.

Registratorerna på samma tingsrätter kräver 2.000 rs/ärende för sina intyg. $10 \times 4 \times 2.000 = 80.000$ Rs per månad — skattefritt. Tjänstemannen som behandlar passansökningar i utländska adoptionsärenden

Foto: Thomas Bibin

mycket för oss och tusentals adoptivbarn.”

I juni gav NIA klartecken till SLBV och Blomstrand på villkoret att mr Silva kopplades bort från adoptionerna, vilket utlovades. Han fick dock förnyade kontrakt för adoptivföräldrarnas boende, resor osv.

Häpnadsväckande

Efter att ha läst de häpnadsväckande dokumenten i den här affären blev det dags att i november för första gången ge offentlighet åt uppgifterna. I en intervju med undertecknad säger då SLBVs Jan Blomstrand att han inte

känner till uppgifterna om de 60.000 kronorna, att han inte försvarar Nelson Silva, att mr Silva inte förmedlar adop-

Pengarna jag fått var frivilliga bidrag.

Mr Silva, i brev till NIA i nov 91

tioner, att han (Blomstrand) så långt han kan tänker se till att SLBV får svensk ensamrätt på adoptioner från Sri Lanka och att han har fullständig kontroll över varenda krona som SLBVs adoptivföräldrar betalar.

Mr Silva har för sin del inte velat

svara på några frågor. Det var först sedan hans 60.000:- per barn nått offentligheten som han förklarade sig i ett brev till NIA. Pengarna var frivilliga gåvor, skrev han då.

Men underlaget till statliga NIAs två senaste beslut (18/12 och 25/3) som ger Blomstrand och hans förening respit talar ett helt annat språk. Man skriver att det inte finns någon kontroll över de pengar från svenska adoptivföräldrar som mr Silva fördelar till olika biståndsprojekt, att Sri Lanka Barns Vänner troligen inte har kontroll över adoptionskostnaderna heller och man diskuterar problemet

får 1.000 Rs i muta. Om det är brist på pass eller om adoptivföräldrarna har bråttom till flyget blir mutan 2.000-3.000 Rs. Till staten betalar adoptivföräldrarna 1.300 Rs för det lankesiska passet.

Tillåten avgift

Tjänstemannen herr G D Perera på den lankesiska barnavårdsbyrån tar mellan 1.500—2.000 Rs i avgift för att godkänna och expediera

intervjun med adoptivföräldrarna, en avgift som han är tillåten att ta emot. 40-50 adoptionsärenden i månaden ger herr Perera mellan 60.000—100.000 Rs i månaden.

För detta har han bl a byggt sig ett tvåvåningshus i Pandura och han har fastigheter i sin frus och sina släktingars namn i Ratnapura, Kalutara, Matugama m fl orter. Denne korrumpierade tjänsteman betalar

ingen skatt och stödde aktivt och arbetade för herr Bandula Jayasinghe som kandiderade för UNP i Kalutara. Herr Jayasinghe är gift med Vinitha Jayasinghe som är sekreterare i socialdepartementets kvinnoutskott. Detta är anledningen till att herr Perera kan fortsätta vid den lankesiska barnavårdsbyrån.

Förmedlarna

De lokala förmedlarna

som handhar utländska adoptioner är:

1/ Fru Rukmani Thevenesan, 17 Mile Post Avenue, Colombo 3. Hennes babyfarm ligger i Ja-ela, Kotahena-Shoe Rd och på Mandura Rd.

Fru Thevensan tjänar som advokat 3.500-5.000 Rs på varje adoption. Hennes arvoden sätts in på hennes bankkonto som är tecknat tillsammans med syskonen, som bor i England.

med att mr Silvas inflytande över adoptionerna. Villkoret är ju att han ska kopplas bort från dem.

NIA skriver bl a att mr Silva har en inflytelserik roll i lankesiska adoptioner genom sina kontakter med de lankesiska barnavårdsmyndigheterna.

NIA skriver också att Sri Lanka Barns Vänner inte ska godta kontrakt med klumpsummor som man har med mr Silva och man ser sig t o m nödgade att påpeka att det är SLBV och inte mr Silva som ska styra SLBVs verksamhet i Sri Lanka. Och i det senaste beslutet konstaterar NIA att SLBV fortfarande inte har kontroll över adoptionskostnaderna.

Förödande kritik

Men trots den förödande kritiken mot SLBV och det faktum att SLBV så öppet brutit mot NIAs beslut i juni förra året och att SLBV ljuger om kända fakta så säger NIAs kanslichef Ulla Fredriksson att SLBV "visar stor förståelse för NIAs synpunkter", och man beviljar för andra och tredje gången (18/12 & 25/3) SLBV nya interimistiska tillstånd.

Tillståndet av den 25/3 är en märklig akt av välvilja mot bättre vetande. NIA säger ja trots att man samtidigt säger att SLBV inte har kontroll på sina kostnader och att de kostnader man ålägger adoptivföräldrarna inte är rimliga för de tjänster de avser. NIA säger ja med ett försynt krav att samarbetet med Swede Lanka Tours (dvs mr Silva) ska avslutas trots att SLBV

Jag känner Niel Silva mycket väl och jag kan tänka mig att han tagit de här pengarna extra. Han har ju det här affärsintresset!

Den svenska kvinna som misstänks för olaglig adoptionsförmedling.

Alla var rädda för mr Silva. Ingen vågade fråga något. Han ville ha extra pengar hela tiden och dyrt var det. Och dom som prostesterade skällde han ut. "Vill ni åka hem utan barn", sa han.

Prema Lagéus, adopterat genom SLBV

öppet trotsat två såna beslut det senaste året.

Mr Silvas man

Men huvudargumentet för NIA att i sitt fjärde beslut på ett år i samma fråga än en gång ge SLBV ett klartecken är att SLBV meddelat att man anställt en socialarbetare i Sri Lanka. I förbigående nämner NIA att socialarbetaren varit anställd hos mr Silva, något som kastar en skugga över NIAs trovärdighet. Ledstjärnan hos NIA påstås ha varit att mr Silvas inflytande över SLBVs adoptioner ska brytas. Att en av hans män nu anställts som socialarbetare hos SLBV lär inte föra det motsträviga SLBV närmare det målet.

SLBVs samarbete med mr Silva fortsätter alltså. Mr Silva har inga formella funktioner i Sri Lankas adoptionsbyråkrati, men hans politiska kontakter och vänskap med landets president är omvittnat. Att han, precis som Jan Blomstrand, är i stånd att gå långt för att oskadliggöra sina kritiker framgår bl a av det brev han överlämnade till NIA i november. Där skriver mr Silva att kritiken mot SLBVs verksamhet i Sri Lanka kan vara ett försök att bringa den lankesiska regeringen i vanrykte och att kritiken kan vara uppbackad av regeringens fiender, också utomlands. Blomstrand har för sin del gjort ursinniga attacker mot övriga adoptionsorganisationer där han

bl a hotar stämma en ledamot för att hon skulle ha "konspirerat" mot SLBV.

Politiskt beskydd

Frågan är om NIA nånsin vågar gå emot de krafter som med stora pengar, skrupelfria metoder och högt politiskt beskydd är beredda att gå mycket långt för att få fortsätta med sin verksamhet. Tecknen i skyn är illavarslande. I slutet av februari i år uttalade ett FN-organ sin oro över den internationella handeln med adopterade barn och man nämnde bl a Sri Lanka som ett exempel. NIAs kanslichef Ulla Fredriksson tillfrågades då av Ekot ifall hon kände till barnhandel med anknytning till

Politiskt betydelsefulla personer står bakom mr Silva. Jag är beredd att lämna uppgifter till de lagsökande myndigheterna, och de borde ingripa mot denna ondskefulla barnhandel.

C V Gooneratne, parlamentsledamot

Sverige. "Nej, jag känner inte till något sådant fall", svarar hon. Samma Ulla Fredriksson tog förra året emot uppgifterna om mr Silvas extraförtjänster på 60.000:- per barn. Samma Ulla Fredriksson lämnade kort därefter in polisanmälan mot mr Silvas svenska kontakt. Samma Ulla Fredriksson känner väl de mångåriga anklagelserna mot mr Silva, anklagelser som också påtalats i det lankesiska parlamentet.

Det som hänt är inte bara en självförvållad kris för SLBV. Saken undergräver också NIA:s trovärdighet. Därmed är hela den internationella adoptionsverksamheten till Sverige inne i sin djupaste kris någonsin.

Thomas Bibin

Den nederländska organisationen Flash, som samarbetar med henne betalar sina avgifter till ett konto i England. Sålunda nolltaxerar hon i Sri Lanka. Hennes barn bor också i England.

2/ Fru Prema Perera och hennes syster, fröken Pathirana på Wijeyarama Junction Gangodawila, Nugegoda arbetar med den nederländska organisationen *Kind toe komst* samt någon svensk och någon itali-

ensk organisation. Deras avgifter uppgår till nitton miljoner rupier per år i utländsk valuta och skickas till dottern som är gift med en italienare och bor på Sicilien.

3/ Herr Lalith Ahtulathmudalis babyfarm ligger på Templars Rd, Mt Lavinia och 23, Collage Avenue, Mt Lavinia och sköts av herr Nelson Silva och advokat herr Dharmasiri Fonseka. Utländska adoptivföräldrar

kommer från Sverige, Norge, Danmark, Belgien, Nederländerna och Storbritannien.

4/ Advokat Paremeswarans babyfarm är Naya-kakanda Convent, Wattala. Hälften av det han tjänar ger han till den tamilska rörelsen.

5/ Fru C S Perera, 119, Havelock Town, Colombo 5, är en pensionerad barnavårdstjänsteman och hennes farm ligger i Kiribathgoda.

Vid all förmedling till statliga barnhem måste de lokala förmedlarna betala herr G D Perera, som är den ansvarige skyddskonsulenten på den statliga myndigheten för adoptioner, mellan 12 500-15 000 rupier per ansökan under bordet. Detta sker i hans hem efter kl 19 på kvällarna, eller på någon annan avtalad plats.

Stor behållning

Herr Perera behåller →

Nya adoptionslagen i Sri Lanka

Privata adoptioner förbjuds

Sri Lankas nya adoptionslag ställer inga ekonomiska krav på adoptivföräldrarna. Men genom att s k privata adoptioner förbjuds kommer kostnaderna för adoptionerna att öka kraftigt. Och förarbetena till lagen har visat att den lankesiska regeringen inte bara känner för sina bortadopterade barn. Den känner också för de stora valutainkomster som verksamheten ger.

I mars i år togs (äntligen) den nya adoptionslag som i flera år varit på gång. Lagen innebär att s k privata adoptioner förbjuds, dvs att alla utlandsadoptioner av lankesiska barn måste ske genom auktoriserade organisationer (som t ex SLBV, BFA och FFIA). Dessutom får man bara adoptera från statliga barnhem eller från barnhem som varit registrerade hos barnavårdsmyndigheten i minst fem år.

Den nya adoptionslagen säger däremot inget om betalning eller s k donationer för adoptionerna. Men en sådan skrivning fanns i ett tidigare skede där det fastslogs utan att någon summa nämndes att adoptivföräldrarna skulle "deponera" en summa för vård av ett statligt barnhemsbarn en viss tid. Dessutom skulle det årliga antalet adoptioner fastställas i förväg.

Jurister kritiserade förslaget häftigt.

Man sa att om en lag sägs tillkomma för att förhindra privata intressen att tjäna på adoptionsverksamheten så blir detta knappast trovärdigt om sen staten ska tjäna på samma verksamhet. Juristerna kritiserade också att förslagen bara inriktade sig på de lönande utländska adoptionerna medan de som borde komma i första hand, de inhemska, lämnades därhän.

Det förslag som sen togs var en förbättring, och lagen kommer säkert att stävja delar av den ohämmade barnhandel som tidvis förekommit i Sri Lanka. Men lagen kommer knappast att påverka det som drabbat SLBV. SLBVs och mr Silvas nära kontakter med det styrande etablissemanget inom regeringspartiet UNP låter sig inte störas av lagar. Dessutom är man ju formellt sett redan i mål genom samarbetet med det statliga barnhemmet i Dehiwela

söder om Colombo centrum.

Dessutom framgår det tydligt nog av NIAs alla skrivelser att mr Silvas flitiga donerande med svenska adoptivföräldrars pengar uppfattas mycket positivt av barnavårdsmyndigheterna. Där kan man eller vill man inte värja sig mot mr Silvas informella inflytande och barnavårdsmyndighetens chef mrs Ranasinghe har nyligen i samtal med företrädare för Sverige sagt att de som donerar frikostigt ges förtur.

Lägger man sen till SLBVs uttalade mål att få svensk ensamrätt på Sri Lanka och därmed peta ut BFA och FFIA därifrån så anar man ett kommande monopol som inte är byggt på barnens bästa utan på pengar.

Förlorarna i detta spel är också de adoptivföräldrar som genom s k privat adoption valt att genomföra processen själva. Trots att kontrollen från myndigheternas sida i Sverige och i Sri Lanka är densamma som för dom som går genom en adoptionsorganisation så betalar "privatisterna" långt mindre än hälften för sina adoptioner. Denna möjlighet upphör nu i Sri Lanka, och kanske skulle det vara ett pris värt att betala om man visste att landet kom till rätta med spekulatioerna i verksamheten.

Men erfarenheterna med SLBV talar ett annat språk.

Thomas Bibin

Suckarnas gångar utanför sessionssalarna vid tingsrätten i Colombo. Här har mången lankesisk mor gråtit sitt barns farväl och här har mången nervös svensk adoptivfamilj fått tillökning.

Foto: Thomas Bibin

Mr Parameswaran, advokat i lankesisk domstol för åtskilliga svenska adoptivföräldrar. Han är den ende som inte mutar sig fram, enligt brevet till CV Gooneratne.

Foto: Thomas Bibin.

2.000 — 3.000 Rs av detta belopp och överlämnar resten till de biträdande cheferna herr W M P K Gamage och fru Malini Pieris, som är ansvariga för de statliga barnhemmen.

Chefen för den lankesiska barnavårdsmyndigheten, fru Padma Ranasinghe, är helt ovetande om denna skojarverksamhet.

De tre tjänstemännen sköter den helt privat i sina

egna hem efter kl 19 på kvällarna, då man kan se de lokala förmedlarna komma på bestämda tider.

Pengarna de tre tjänstemännen tjänar finns på släktingars, fruars och barns bankkonton. Deras inköpta fastigheter står också i nära vänners och släktingars namn.

Fru Vinitha Jayasinghe, ständig sekreterare i socialdepartementets kvinnoutskott, får gratis förmedling

åt sina australiensiska och belgiska fall. Hennes pojkvän, herr Wickrema Weerasooriya, Sri Lankas ambassadör i Canberra godkänner enligt lankesiska bestämmelser varje hemutredning av australiensiska adoptivföräldrar mot en avgift som betalas av adoptivföräldrarna i Australien.

Vinst per barn

Han rekommenderar fru Vinitha Jayasinghe vid för-

medling från statliga barnhem. Nettovinsten per utländsk adoption är 75 000 Rs som betalas i australiensiska dollar till herr Wickrema Weerasooriyas och fru Vinitha Jayasinghes gemensamma konto. (W W är svåger till före plantageministern herr Gamini Dissanayake och hjälper honom med hans äppelodlingar). Han utför inget konstruktivt arbete på ambassaden.

Fru Vinitha Jayasinghe är

alltså angelägen om att lagstifta mot *privata* adoptioner och bara tillåta adoptioner från statliga barn- och mottagarhem (i Rajagiriya plus fem andra hem). Hon vill få monopol på utländska adoptioner för att tjäna mycket utländsk valuta till hennes och herr W Weerasooriyas gemensamma konto i Australien.

Tjänstemännen som har hand om utländska adoptioner vid departementen och i

domstolarna kräver inga mutor av henne och hon betalar bara 1 000 Rs till advokaterna Salgado och Seneviratne som är uttagna av den statliga barnavårdsbyrån för att handlägga utländska adoptioner genom statliga barn- och mottagarhem.

Utländska konton

Alla ovan nämnda och i utländska adoptioner inblandade personer, får sina peng-

ar insatta på utländska konton. Sri Lanka säljer sina späd- och småbarn så att dessa skojare nämnda i mitt brev kan kamma in mycket utländsk valuta för att kunna flytta utomlands den dag då UNP besegrats.

Till sist. Ett buddhistiskt land tillåter att barnen tas och adopteras bort av utlänningar och konverteras till kristna. Inga tamiler eller muslimer skulle adoptera bort sina barn. →

Foto: Anita Andersson och Thomas Björn

SLBV och kritikerna

Övermodets strategi

Med tystnad inför medlemmarna och en arrogant ton i kontakterna med myndigheterna så hoppas SLBV rida ut stormen. Men den svenska offentlighetsprincipen blev ett streck i räkningen.

Någon egentlig debatt om mr Silvas roll har veterligen aldrig förts inom SLBV trots att det ändå var föreningen förra ledning som upptäckte hans affärer med den västsvenska kvinnan. I över ett års tid har föreningens existens stått på spel, men i SLBVs tidning är allt som vanligt.

Men så plötsligt i februari numret 1992 av Info från SLBV så gör ordförande Blomstrand ett uttalande;

"Vi tvingas tyvärr konstatera att den totala öppenhet vi hittills haft utnyttjats av både myndigheter, organisationer vi samarbetar med och representanter från massmedia. Genom att våra handlingar släppts fria har vi hamnat i en dager som är långt ifrån rättvis och vi kommer nu att vara oerhört strikta i all vår kommunikation med yttvärlden. Tyvärr kommer detta under en kort tid att drabba informationen till våra medlemmar."

Utnyttjats hurdå? Av vem? Vadå orättvis? Kan man sätta offentlighetsprincipen ur spel? Det är frågor SLBVs medlemmar inte förväntas ställa.

Men de trots allt offentliga handlingarna från 1992 inför NIAs nya beslut om SLBV skulle kunna vara ett bra underlag till SLBV-medlemmarnas eventuella frågor. En socialsekreterare från Umeå har t ex rapporterat till NIA om föräldrar som berättar att SLBV inte har nån chans att komma ur mr

Silvas grepp, men också om problemen med det statliga barnhemmet och alla förvirrande uppgifter om vilket barn en familj egentligen ska få adoptera. Och varför tycks det bara vara nyfödda barn som kommer från det barnhemmet?

NIA har också gjort en enkät utsänd till de 35 föräldrar som adopterade genom SLBV andra halvåret 1991. 4 svarade inte och av de övriga ansåg över hälften att

"Denna verksamhet är en skam för det lankesiska moderskapet som reducerats till en ren penningtransaktion. Den är ett hot mot familjen som institution". Det säger Indrani Iriyagolle, ordförande i SKS (Singalesiska förbundet för kvinnors välfärd), den enda kvinnoorganisation som tagit upp adoptionsfrågan. Foto: T.B.

kostnaderna för adoptionerna varit för höga. Fråga gällde det boendet på mr Silvas pensionat, något som flera svarande kriti-

cerar mer ingående (mögel, smuts, lurade på pengar o s v).

Särskilt intressant är en skrivelse från en förstasekreterare på den svenska ambassaden i Colombo. Efter att bli ha gjort egna "konsumentundersökningar" så konstaterar hon att SLBV "lagt in en hel del luft i sina kostnadsberäkningar" och att det är "en häpnadsväckande brist på öppenhet i deras redovisning av kostnader".

I ett harmset svar från SLBV stämplas förstasekreterarens brev som "personligt tyckande" och "är man så illa informerad om faktiska förhållanden bör Sveriges officiella företrädare i Sri Lanka avstå från spontana felaktiga kommentarer och hålla sig till fakta". Och sen inlåter sig SLBV på en förklaring som bli går ut på att adoptivföräldrarna måste betala dubbelt så mycket som alla andra för sina taxiresor till och från flygplatsen eftersom chauffören måste vänta där och dessutom köra bilen tom dit eller därifrån. Att taxirörelsen ägs av mr Silva och att det anbud som aldrig gick ut på taximarknaden troligen skulle gett ett mindre än hälften så högt pris vidrörs inte i brevet från SLBV.

Brevet från förstasekreteraren och SLBVs svar borde skickas ut som studiematerial till var och en som i framtiden tänker sig att adoptera genom SLBV.

Thomas Bibin

Varför behandlas singaleserna så dåligt av UNP? Underlåtenheten att stoppa utländska adoptioner kommer sig av att förmedlarna har kontakter med och stöds av UNP och presidenten. Dessa som lovade att utplåna korruptionen.

I stället uppmuntras statliga tjänstemän och lokala förmedlare till att tjäna miljoner i utlandet-skattefritt. Vi måste agitera för ett

totalstopp av utländska adoptioner!

Framför näsan

Stora affärer görs framför näsan på minister fru Renuka Herath, herr H P Lokubandara, departementschef i socialdepartementet, fru Padma Ranasinghe chef för den statliga barnavårdsbyrån och president Premadasa.

Se bara på fru Vinitha

Jayasinghe. Genom sitt arbete i kvinnoutskottet kommer hon i kontakt med nödställda kvinnor som önskar adoptera bort sina barn. Herr G D Perera, herr W M K Gamage och fru Malini Pieris ombeds att fördela dessa barn till austaliensiska adoptioner.

Om de inte följer hennes instruktioner är deras arbeten i fara och de skulle inte ha möjlighet att tjäna peng-

ar, i form av mutor, givna av herr Nelson Silva, fru Rumaní Thevenesan, fru Prema Perera, fröken Pathirana och fru C S Perera.

Den enda advokat som inte betalar mutor, utan låter ärendena ta sin tid, är herr Parameswaran på Wilson St. Colombo 12.

"Upali Ratugampola"

Översättning: Jörgen Söfelde

Adoptivföräldrar berättar:

”Ingen adoption den andra lik”

Ja, nu har våra barn blivit stora, eller rättare sagt halvstora. Puslipa 20 år, Altahesika 17, Ajil 15 och Samanthi 13 år. Puslipa gick ut gymnasiet för 2 år sedan. Hon går nu som frisörelev, och stortrivs. De andra 3 barnen har ännu några år att läsa. Jag tror att de flesta barn i dag gillar att gå i skolan. Våra har alltid något roligt att berätta om skolan och kompisarna där.

Det har aldrig varit någon mobbning för deras hudfärg. Tvärtom så har dom massor med kompisar. Det är säkert en fördel att bo i ett litet samhälle. Alla är mycket vänliga här.

Vi har kommit lite ifrån det här med själva förfarandet av adoptioner. Så när någon tar kontakt med mig och undrar hur vi har adopterat våra barn brukar jag skicka dom vidare till den familj som senast har varit på Sri Lanka och adopterat.

Jag vet ju att ingen adoption är lik den andra, det ändras alltid något för varje gång.

Vad det gäller pappersexercisen här i Sverige så har den inte blivit enklare. Tyvärr är det så att bor du på en ort där det

sociala är vänligt inställda till adoption, så går din hemutredning på några månader.

Men har du oturen att bo där det sociala inte tycker det är så viktigt med adoption, då kan du hänga på luren otaliga gånger innan dom har tid för något hembesök.

När man sen har fått allt godkänt, ska alla ens handlingar sändas till NIA (Nämnden för internationell adoption). Det är en rekommendation från NIA till alla socialkontor att dom vill ha en sista koll på att allt är OK. Och här blir det alltid stopp.

Det skulle vara intressant att få veta, varför NIA är emot privat adoption. Det kan väl inte vara rimligt att betala mellan 80.000-90.000 svenska kronor när man kan adoptera för 30.000 kr. En advokat på Sri Lanka tar ca 800 kr för sin tjänst.

Vart tar alla andra pengar vägen?

Och det är ju inte utan att varje gång det blossat upp någon adoptionsskandal, så vill man gärna säga, att fick vi bara slut på allt privat adoption så skulle inte något sådant kunna hända. Då det i själva verket alltid när någon organisation som har legat bakom, t ex SLBV. (Sri Lankas barns vänner) Som då i sin tur är godkänd av NIA.

Nej, vad som skulle behövas vore lite mer tillmötesgående från NIAs sida. För visst är väl NIA till för att hjälpa, och inte stjälpa?

**Familjen Carlsson
Älmhult**

RESEHANDBOK OM NEPAL

Nepal – en resehandbok är den första resehandboken om Nepal på svenska. På över 370 sidor kan du t ex läsa om historia, klimat, festivaler, däggdjur, fåglar, nationalparker, sevärdheter, försrättning och vandringsleder.

Boken innehåller dessutom ett omfattande kapitel om praktiska fakta, bl a visum, resor till och från Nepal, mat, hälsoråd.

Boken finns att köpa i bokhandeln. Det går också bra att köpa den genom förlaget. Sätt in **175 kronor på postgiro** konto 17 23 20-4, så skickar vi boken hem till dig.

SIBIA FÖRLAG
Vänortsvägen 3 D
352 47 VÄXJÖ

Mikael Persson Per-Olof Johansson

Familjen Carlsson i Älmhult för 10 år sedan: Föräldrarna Göran och Monica med barnen, fr v Ajil, 7, Mahesika, 9, Pushpa, 12, och Samanthi 5 år.

Fakta och adresser

Antal internationella adoptioner till Sverige:

1976: 1.783
1978: 1.625
1980: 1.703
1982: 1.474
1984: 1.493
1986: 1.542
1987: 1.355
1988: 1.074
1989: 883
1990: 965

85 procent av de internationella adoptionerna sker genom de fem auktoriserade adoptionsorganisationerna. Övriga sker privat. Organisationerna auktoriseras och står under tillsyn av den statliga

nämnden för Internationella Adoptioner, NIA. Totalt finns i Sverige idag 32.000 adoptivbarn.

Av de 965 barn som adopterades 1990 kom 186 från Colombia, 144 från Indien, 120 från Polen, 79 från Sydkorea, 53 från Sri Lanka och 41 från Thailand. Bangladesh, Indonesien och Iran är länder som stoppat all internationell adoption.

Flera nya länder har dock kommit i stället, och under förra året adopterades barn från 43 länder, däribland Vietnam, Kina, Brasilien, Rumänien och före detta Sovjetunionen.

Adresser:

NIA
Box 3527
103 69 Stockholm
08-85 03 80

Adoptionscentrum, AC
Box 3031
172 03 Sundbyberg
08-627 44 00

Familjeföreningen för
internationell adoption,
FFIA
Box 12027
402 41 Göteborg
031-24 04 14

Sri Lanka Barns
Vänner, SLBV
Lillbrogatan 17
941 22 Piteå
0911-165 29

Föreningen Barnen
framför allt-adoptioner,
BFA-A
Box 3006
400 10 Göteborg
031-13 90 67

Adoptionsgruppen
Skaraborg
Box 177
522 24 Tidaholm
0502-147 47

**BESTÄLL
FLER EX
AV DETTA
NUMMER**

**30 kronor styck.
Vid köp av 5 ex eller
flera, 25 kronor styck.
Vi bjuder på portot.**

**Postgiro 79 54 96-9
SYDASIEN**

Adoptivföräldrar berättar:

”Sköra band förenar oss”

”Och generationerna efter honom, okända människor, där det kunde bevaras ett spår av hans leende, hans huvudböjning, hans individuella längtan och öde.”

Czeslaw Milosz

Vi har adopterat honom. Jag smakar på det främmande ordet och det känns verkligen främmande. Gjorde det egentligen någon skillnad för oss? Av och till möter jag någon som tvivlar på att man kan älska ett adoptivbarn lika mycket som ett ”eget” eller ”biologiskt” barn eller vad det nu brukar kallas. Jag har ingen lust att försöka jämföra, än mindre att byta. Jag svarar att vi har kommit att känna oss tacksamma för att vi inte kunde bli med barn så som man brukar. För i så fall hade vi ju inte fått John!

Ja, gjorde det någon skillnad? Inte när han höll oss vakna nätterna igenom, för då var vi alldeles för trötta för att grubbla över om han var vaken för att han var ”ett barn som redan gått igenom en separation och därför har särskilda behov” eller ej. Jag brukade ändå, närmast reflexmässigt, storma in på hans rum så fort han skrek. Om någon skämde bort honom, var det jag. (Men i det avseendet liknade jag åtminstone de föräldrar han kunde ha fått på Sri Lanka. För singaleser är det en synd att låta ett barn gråta, sägs det.) Att han var både blyg och rädd ibland var ett påtagligt faktum men hade inte både Ingrid och jag varit blyga och rädda som barn? Vad är det egentligen som är ”arv” och vad är det som är ”miljö” för ett adoptivbarns del?

Vi läste också. Det finns mycket skrivet om adoptivbarn vid det här laget och varje gång vi läste försköts perspektivet och frågorna trängde sig på. Så slog t ex en rapport för några år sedan fast att påfallande många adoptivbarn — särskilt de som adopterats mellan ett och ett halvt och tre års ålder — har fått svårigheter med språkinläring, matematik, abstrakt tänkande överhuvud i skolan. Uppfattningen av tid kan vara problematisk; det finns adoptivbarn som aldrig riktigt lär sig att lita på att en måndag garanterat följs av en tisdag. En dag räknade jag till nio almanackor på Johns vägg och visste inte vad jag skulle tro.

Han växte och började på lekis och dagis och i skolan. Han läste Bamse och satt med ljushyade kompisar i soffan och

Anders Sjöbohm med sonen John, född den 9 februari 1983 i ett kloster på Sri Lanka.

spelade Nintendo. För det mesta fäste ingen av oss någon vikt vid hans ursprung. Ändå kunde han ha bött i ett annat land under ett annat namn och — tanken svindlar — *det skulle ändå ha varit han*. Jag vägrar tro att det inte skulle ha gått att känna igen pojken som föddes den 9 februari 1983 i ett kloster på Sri Lanka.

Men det var alltså vi som fick hans liv till låns i några dyrbara år. (Kunde vi verkligen ha fått en annan pojke och kallat *honom* John i stället!?) Samtidigt som jag överväldigas av tacksamhet blir jag också rädd. Då ser jag plötsligt ett litet namnlöst flyktingbarn i soffan. Han har fått ett TV-spel att leka med. Då ser jag att han är mörk — fast han egentligen är ljus för att vara singales —

och att hans hår är svart.

”Det känns som om jag är född i Sverige”, sa John till mig häromdagen. Han har fyllt nio. Det är år sedan han brukade klistra färggranna Sri Lanka-frimärken bredvid de svenska på sina brev och sedan han ville ha lejonflaggan nedstucken bredvid den blågula i födelse-dagstårtan. Alltför sent gjorde jag ett försök att återberätta några singalesiska myter för honom; han lyssnade men lät sig inte längre imponeras. (Härstammade han från ett lejon? Jaha.) Och kunde det verkligen ha gått honom förbi att Emma och Ludvig — jämnåriga barn som han känt i alla år — *också* är från Sri Lanka? Han verkade närmast förvånad.

Själv börjar jag få allt svårare att fatta att

Godmodigt och humoristiskt

Att försöka visa det viktigaste av Sri Lanka på 40 minuter och dessutom på ett sätt som passar barn är ingen lätt uppgift. *En glimt av Sri Lanka* kräver onekligen intresserade och uppmärksamma tittare, men man kan nog utgå ifrån, att adoptivbarn och deras anhöriga utgör en sådan grupp. På det hela taget har Blomstrand och Lundkvist lyckats mycket bra med vad de har föresatt sig. En handfast, översiktlig redogörelse för Sri Lankas historia, religioner och folkslag utgör stommen i filmen. Bildmaterialet är utmärkt.

Man får se glimtar av djurlivet, teodlingar, av hur kanelbarken bearbetas, hur en marknadsplats ser ut osv. De gamla huvudstäderna som Anuradhapura och forntidens mäktiga bevakningsanläggningar omnämns med stor respekt. Genomgående understryks att lankeserna fått nöja sig med mindre än vi men lika fullt lyckats bygga upp t ex skolor och sjukhus. Berättartonfallet är godmodigt och humoristiskt men kriget och de politiska motsättningarna kommer också med genom bilder från sönderbombade hus och flyktingläger. Man avstår, klokt nog, från att frossa in otäcka bilder.

Mitt eget nioåriga adoptivbarn tyckte dock att detta är en film främst för vuxna. (I skolan fick han se en Sri Lanka-film med två ormtjusarpojkar i huvudrollen och det gillade han bättre.) Den är definitivt för svår för små barn eller kräver en vuxen som förklarar. Men i gengäld står den ju sig.

Mina enda invändningar mot filmen är därför marginella. Enligt filmen talar Sri Lankas muslimer "ofta sitt eget språk, arabiska" men i verkligheten talar de tamil och arabiska endast i religiösa sammanhang. Filmen ger sig också in på en — ganska onödig — redogörelse för vilken sorts kristendom som den ena eller andra kolonialmakten stod för. Portugiserna var förvisso katoliker och det är fortfarande flertalet kristna lankeser. Men inte holländarna — de var reformerta. Engelsmännen var inte enbart "presbyritaner", dvs presbyterianer, utan representerade flera olika kyrkor; den engelska statskyrkan var och är anglikansk.

Anders Sjöbohm

En glimt av Sri Lanka. För adoptivbarn och deras anhöriga. Videofilm av Jan Blomstrand och Berne Lundkvist. Pris ca 680 kr inkl frakt. Filmen kan beställas från JB Info, Paulsgatan 2, 211 46 Malmö.

vi inte ens kände till just *hans* existens förrän den dag då telefonen ringde. Jag har sparat papperet där jag klottrade ner hans singalesiska förnamn. Han är döpt till Sanjaya men vår kontaktperson i Barnen Framför Allt hade förvrängt det till "Sanjaga". Vi åkte alltså ner till Sri Lanka utan att ens ha rätt namn på vår son. Absurt.

"Har jag en Sri Lanka-pappa också?"

Han har inte ens fått ett namn i adoptionshandlingarna. Och hela hans beteende är så anonymt i sin hjärtlösa vanlighet: han förför sina goda vänners tjänsteflicka och när hon blir gravid tar han tillbaka löftet om giftermål.

Utan tvekan eller vända? Han sätter sig i säkerhet på sin sida om de omöjliga hinder som skiljer man och kvinna ur skilda samhällsklasser och kaster åt. Och det som sedan händer är också det på något sätt — absurt. Det nya liv som redan växer i tjänsteflickans kropp mot slutet av 1982 visar han ifrån sig. Därinne ligger alltså Ingrids och min son.

"Tyckte han inte om mig?" Vi försöker berätta bästa tänkbara variant av hans historia för John. Det är så lätt att bara döma! Ibland fantiserar jag om honom och tycker mig kunna se honom på villrådig vandring utmed strandpromenaden i Colombo. Han stannar och trycker en näsduk mot sin fuktiga panna. För hettans skull. För att han vändas. Fast egentligen är det bara näsduken jag ser. Och mannen själv kommer vi aldrig att träffa. Men han finns, någonstans finns han ju eller fanns åtminstone, ännu en tid efter att John flugit med oss till Sverige. Johns mamma finns också, gömd bakom Sri Lankas vanligaste efternamn, uppslukad — har inte varit i kontakt med klostret på årtal. "Vill du att jag ska försöka leta rätt på henne åt er?" frågade en lankesisk vän mig för några år sedan och jag tyckte mig instinktivt förstå att hon kanske alls inte ville bli påträffad och få sin hemlighet avslöjad. Men varje gång det blir den 9 februari, det är jag säker på, tänker hon på honom.

Spåren försvinner. Vår berättelse stelnar. Det är bara att tillägga att vi vet namnet på den stad Johns mamma vuxit upp i och att Johns ljusa hy — mamman var mycket mörkare — rent hypotetiskt har en historia att berätta. Att pappan var ljus. Ljusa singaleser kommer, åtminstone i schablonernas värld, från höglandet i Sri Lankas inre. Från trakten av Kandy, från det sista självständiga buddhistiska kungadömet. Där slogs Johns anfader tappert på Sri Vikrama Rajasimhas sida mot engelsmännen, låt oss tro det.

Så får han i stället fogas in i våra egna svenska släkters historia, de redan döda måste väckas till liv för att hälsa honom välkommen. Jag signalerar till min farfar medan han ännu är ung och går på Katedralskolan i Lund. Driver honom fram

till Nordisk Familjebok från 1906, fram med dig och läs som om du redan visste, läs vad du kan läsa om Johns folk: "Hyn växlar mellan ljusbrunt och olivfärg till svart; ögonen är stundom ljusbruna, håret nästan alltid svart, långt och silkeslent." Läs om ditt barnbarnsbarn som du aldrig ska få se!

En adoption är ett mysterium.

Om fyra år blir han en tonåring. Då ska han, enligt alla sannoliketskalkyler, ställa oss till svars. Då ska han famla efter sitt liv och sitt värde och då kommer det kanske inte alls att kännas som om han är född i Sverige. Mina hyllmetrar av böcker om Sri Lanka, min egen upptäckariver och mina tidskriftsartiklar, kommer inte att handla om honom. (Jag kan t o m höra honom säga: "Du gjorde karriär på mig.") Inte heller batiktrycken med elefanter, andemasken, glassbilen i trä från Colombo, kanske inte ens fotoalbumet.

Exakt vad tonåringen kommer att kasta sina föräldrar i ansiktet vet vi förstås inte och vi skulle aldrig kunna göra oss beredda att möta det. Varje ny generation är lika brutal i uppgörelsen med den gamla, vad uppgörelsen än handlar om. Och själva adoptionen tjänar att ytterligare understryka det som gäller alla sorters föräldra-barnrelationer. Att banden som binder oss samman är tillfälliga och sköra, sammanhangen överblickbara. Att det är svårt att leva och så ska förbli. Så mager hans bakgrundshistoria kommer att tyckas honom! Han kanske inte ens vill kännas vid den, än mindre befolka den med anfäder, halvbröder och halvsyster.

Och rasismen, är den lika utbredd 1996 som idag — eller än mer? 1996 lär John definitivt kunna förstå hatorden på väggarna. (För några år sedan läste jag om en tonårig adoptivpojke som var förbittrad för att han — som färgad — inte fick komma med i Sverigedemokraterna. Han hatade ju också svartskallarna!...) Redan nu har adoptivbarnen från Korea organiserat sig i en förening. Det skulle förvåna mig mycket om inte barnen från Sri Lanka och Indien en dag gör likadant.

Oro för framtiden kommer alltid att finnas. Ändå händer det att jag känner mig alldeles lugn vid tanken på att John en dag ska ta över. När romarriket var som starkast, under andra århundradet e Kr, brukade sittande kejsare välja en dugande man till sin efterträdare och adoptera honom som sin son. Så fick Rom några av de kejsare som fått högsta betyg i historieböckerna: härföraren Trajanus, byggherren Hadrianus, den milde Antoninus Pius, filosofen Marcus Aurelius... Adoptera kommer av latinets *adopto*, "utvälja", "sätta i barns ställe".

Vi har adopterat honom.

Anders Sjöbohm

Adoptionsorganisationer

AC: Skärpta regler skyddar barnen

Internationella adoptioner har under 80-talet varit ett så etablerat sätt att bilda familj att vi lätt glömmer att uppfattningen om internationella adoptioner och deras berättigande skiftar oräntligt i olika delar av världen och på olika politiska nivåer. Vad är det då som påverkar adoptionernas framtid och vilka frågor skall vi ställa för att våga oss på en prognos?

Hänger internationella adoptioner ihop med antalet övergivna barn i världen?

Nej, så är det inte. Man talar om ofattbara tal, 100 miljoner övergivna barn, kanske 150 miljoner. Och det finns ingen relation alls mellan de talen och de 20.000-25.000 internationella adoptioner per år, som man tror äger rum världen över. Om adoptionerna går upp till 50.000 eller ner till 5.000 så är det i båda fallen betydelselöst ur de 100 miljonernas perspektiv.

Vilka länder behöver internationella adoptioner?

Sett ur barnavårdssynpunkt behöver inga länder internationella adoptioner. Indien, Korea, Colombia, Etiopien - inget av dessa länder behöver internationella adoptioner eftersom det alltid bara kan röra en bråkdel av barnen. Men det finns individuella barn i Indien, Korea etc som behöver bli adopterade internationellt, för vilka en familj i ett annat land är det bästa alternativet. Därför skall adoptionsmöjligheterna fortsätta att finnas till.

Behöver Sverige, Norge, Frankrike, Holland, Kanada internationella adoptioner?

Nej. Om man ser familjebildning genom adoption som en lösning på barnlöshet, behöver vi inte internationella adoptioner eftersom det bara är en mycket liten del av alla ofrivilligt barnlösa som kan tänka sig att adoptera och säkert en ännu mindre del som kan tänka sig att adoptera internationellt. Ett ungefärligt mått brukar vara att 10-15 procent av de ofrivilligt barnlösa vill adoptera. Men för det individuella paret kan adoption vara den möjlighet som betyder en total förändring av hela livssituationen - från att vara ett par till att bli en familj.

Skall vi stoppa internationella adoptioner

därför att det bevisligen förekommer barnhandel och kidnappning av barn för internationell adoption?

Det finns ingen mänsklig institution som inte kan missbrukas: Äktenskap, tryckfrihet, allemansrätt, föräldrars förmyndarskap över sina barn. Men det betyder inte att man skall slopa institutionen, utan man skall ge den regler och former så att dess välsignelse maximeras och missbruket minimeras. Och precis så skall man göra också med internationella adoptioner.

Det finns en FN-deklaration från 1986 om fosterbarn och adoption, nationellt och internationellt. Sedan har vi barnkonventionen från 1989 som också tar upp adoption. Och på väg från Haag-konferensen om internationell privaträtt är en konvention om internationellt samarbete för och skydd av barn när det gäller internationell adoption.

Därtill finns nationella lagar. Regelverket finns - på organisationsnivå förfinat i etiska regler som går längre än lagar och konventioner. Vad det handlar om är att leva upp till orden i dessa regler. Etik är inte vad man säger utan vad man gör.

Rasismen i Sverige, vad betyder den för internationella adoptioner?

De rasistiska tendenser som finns i Sverige skall bekämpas vare sig vi har internationella adoptioner eller inte. Adoptivföräldrar har en speciell anledning och skyldighet att engagera sig inom det området för att medverka till att skapa ett samhällsklimat där rasism och främlingsfientlighet inte är tänkbara. Om vi inte engagerar oss i den kampen, eller om vi förlorar den, kan vi komma i ett läge där vi inte har moralisk rätt att ta emot adoptivbarn från andra länder, eftersom vi inte kan erbjuda dem ett tryggt samhälle där de kan känna sig välkomna och integrerade, även som vuxna.

Adoptioner i framtiden?

Ja, de kommer att fortsätta att finnas om än i något mindre utsträckning än under Sveriges "stora" år i början av 80-talet, då det kom 1.600-1.700 barn om året. Det mindre antalet beror inte på att färre behöver adoption och sannolikt inte heller på att färre vill adoptera utan bl a på att missbruk av adoptionsidén

Foto: Thomas Bibin

genom barnhandel tvingar fram ett regel som begränsar möjligheterna för barnföräldrar att finna varandra.

Men för att internationella adoptioner som begrepp skall fortleva skall vi fortsätta att arbeta inom det regelverk som ges, för att förbättra det där vi tycker det är felaktigt och bristfälligt, men hela tiden respektera det.

Barnerna om framtiden

BFA-A: Köerna ökar risken för "barnhandel"

Vi tror på en framtid för adoptionsverksamheten. Den ger möjlighet att ge föräldralösa barn en familj. En rättighet de annars skulle förnekats. De skulle annars bli barnhemsbarn eller gatubarn och bli utan den kärlek som är nödvändig för att skapa en hel människa. För dessa barn provas först möjligheten till en inhemsk adoption. Om detta skulle misslyckas kommer vi in i bilden. Detta innebär att vi som adoptionsorganisation då försöker finna lämpliga familjer för dessa barn i Sverige.

I framför allt tredje världen kommer tyvärr med största sannolikhet överbefolkning, fattigdom, svält m m prägla bilden även in i nästa århundrade och därmed kommer det också att finnas föräldralösa barn. I västvärlden är förhållandena de motsatta. Det innebär, vad gäller adoptioner, att köer och väntetider för presumtiva adoptivföräldrar blir långa. Detta i sin tur medför viss risk för s k barnhandel och visst förekommer den beklagligtvis.

Från svensk sida tror vi inte riskerna är så stora genom det regelsystem som finns framförallt vid adoptioner förmedlade via en organisation. Detta får också anses gälla för det absoluta flertalet av de svenska privatadoptionerna.

För många andra s k mottagarländer, och även givarländer, är regleringen i form av lagstiftning etc så dålig, eller upprätthålles så dåligt, att ren barnhandel förekommer. Totalt sett är vår bedömning dock den att dessa missförhållanden ej är regel utan mer att betrakta som undantag.

För närvarande pågår arbetet med den s k Haag-konventionen, som kommer att reglera förhållandena både i givar- och mottagarländerna. Det är bara att hoppas att alla länder som arbetar med adoptioner också ansluter sig till denna konvention när den väl blir klar. Det skulle hjälpa till att undanröja de missförhållanden som till en del skämmar bilden idag.

Vad beträffar de uttryck för rasism

som kommit fram den senaste tiden så är det självfallet tråkigt och naturligtvis drabbas både adoptivbarn såväl som "vanliga" invandrare.

Vi tycker oss dock märka att den kraftiga motreaktion som kom från "den tysta majoriteten" då rasismdebatten nådde sin kulmen bidragit till att ge riktiga proportioner på frågan. Massmedia har ofta tyvärr den fallenheten att fokusera på vissa saker och därmed få dem att verka större än de är.

Därmed inte sagt att vi negligerar de strömningar och åsikter som framförs från den rasistiska sidan. Faktum kvarstår nämligen att vår välfärd byggts upp och underhållits med hjälp av den invandring som skett till vårt land, framförallt efter andra världskriget.

Detta tror vi flertalet svenskar är medvetna om och ställer upp på. Sedan kan man alltid diskutera hur vår invandringspolitik ska se ut och praktiskt genomföras. Kanske är det så att den s k rasismdebatten till en del i stället är ett uttryck för just missnöje med hur politiken praktiskt tillämpats, med långa väntetider som följd, omöjligt att arbeta under väntetiden etc.

Som adoptionsorgan kan vi medverka till att på olika sätt sprida kunskap och information om andra länder och olika kulturer som vi arbetar med. Detta kan ske både i våra barns skolor, på våra arbetsplatser och i vårt dagliga umgänge med andra människor.

Dessutom försöker vi naturligtvis att hjälpa till att utveckla våra adoptivbarn till fria, självständiga och ansvarstagande människor precis som de flesta föräldrar.

Vi avslutar som vi inledde med att vi tror på en framtid för adoptionsverksamheten.

**Barnen Framför
Allt – Adoptörer**

BFA-A

verk
och
som
rbe-
r att
eller
Det
skall kännas lika härligt och självklart att vara adoptivfamilj ute i samhället som det känns inom hemmets fyra väggar. Det är Adoptionscentrums mål.

**Gunilla Andersson
Adoptionscentrum**

Maries brev till NIA: "Hotellet ett fängelse"

Vad tänker NIA göra åt SLBV's agerande på Sri Lanka? Vad gör NIA som myndighet, står inte en "auktorisering" för att adoptionen skall gå rätt till i alla avseenden? Finns det någon beredskap för att ta hand om familjerna som har haft problem med sin adoption och som är hemma med sitt/sina barn och mår mycket dåligt?

Familjerna ifrågasätter naturligtvis riktigheten och ärligheten i adoptionsförandet. Har hört att NIA skickar ut "formulär" till familjerna som adopterat genom SLBV. Tror ni verkligen att dom vågar svara ärligt?? Det innebär ju att dom ifrågasätter sin egen adoption! Vem vill stå till svars för sig själv och sen inför sitt barn, sin tonåring då det gäller adoptionens riktighet?

Jag antar att delegationer från NIA som var där på besök vet om att i två dygn innan dom kom ner storstädades stället från golv till tak och viss målning och reparation genomfördes. Hur många familjer träffade ni? Det var ju bara ett fåtal av dom 12-13 familjer som bodde där som tilläts vara hemma under ert besök. Resten blev körda till ett "fint" hotell för bad och lunch. De familjer som tilläts stanna var de vars adoption gått helt smärtfritt och inget hade att klaga på.

Upplevelser i kontakten med SLBV familjer under 2 1/2 månader på Sri Lanka:

- Pengar för barnens upphittare — hittelön 20-30 000 RPS per barn som går till adoption
- Oklara barn-barnbyten. Flera familjer har fått ett antal barnförslag under sin resa
- Ockerpriser på utflykter — "obligatoriska" — annars hämnd
- Smutsigt gästhem, köket ohälsosamt, familjerna fick storstädning själva
- Måste bo på gästhemmet, får ej

välja annat boende

- Får ej ta emot gäster — upplevs som fängelse
- Orimligt lång tid i landet — allt för att gästhemmet skall vara fyllt hela tiden
- Resebyrån som "Niel" äger måste familjerna åka med — får ej välja egen — trots egna kontakter
- "Niel" kräver extra pengar för allt — säger att de pengar han fått ej räcker, allt blir dyrare
- Urusel behandling av mamman efter domstolen. Finns det ej rehabiliteringsprogram för dem??
- Friskt barn visat sig vara gravt handikappat när familjen kom ner?!
- SLBV's telefonsvarare säger att föreningar söker familjer till stora barn — det finns så gott som inga stora barn där bl a pga att barnen från ca 5 år kan arbeta på bl a risfält.

Marie M.

FN-rapport kritiserar adoptioner

Andelen privatförmedlade adoptioner av barn till Sverige har ökat de senaste åren. Allt fler föräldralösa par väljer att adoptera barn utan hjälp av våra fem auktoriserade organisationer. Samtidigt varnar nu FN för att internationell adoption har blivit en jätteindustri, ibland att likna vid ren barnhandel.

FN:s människorättskommission behandlade i februari en rapport titulerad "Försäljning av barn". Bland huvudrubrikerna finns barn sålda som slavar, barnprostitution, barnsoldater — och utländsk adoption.

Räknat i antal barn toppar USA adoptionslistan med 140.000 barn den senaste tjuugoårsperioden, och Sverige kommer på femte plats. Men räknat i utländska adoptioner per invånare ligger Sverige långt

före USA.

Internationella adoptioner innebär ofta lagbrott på flera nivåer. Ett nyfött barn kan stjälas ur barnvagnen på en gata i Colombia och säljas till ett adoptionscenter, en ämbetsman kan mutas att skriva falska inty, det talas om "spädbarnsfarmer" på Sri Lanka, det finns illegala syndikat som ordnar kontakter mellan adoptionsland och ursprungsland, det finns advokater som förmedlar olagliga adoptioner för höga arvoden.

Varje år genomförs ca 22.000 av myndigheterna godkända adoptioner. Men experter tror att det verkliga antalet adoptioner är mycket högre.

Nigel Cantwell i Defence for Children International, rådgivande organisation till FN, säger att massor av barn förs in till USA — och troligen även Europa — som de nya föräldrarnas "egna barn, födda i utlandet".

Ett äkta par är på en längre utlandsvistelse, köper ett spädbarn, anmäler det som kvinnans barn och tar hem det utan

problem.

Ingen kontrollerar om det är möjligt med hänsyn till exempelvis blodgrupp — och för övrigt erkänns alla barn som födda inom äktenskapet om den äkta mannen ifråga erkänner det, även om han inte skulle vara fadern.

— Man talar om barnens behov, men det är en myt, säger Nigel Cantwell.

Vore det sant att man tänkte på barnen i första hand — i stället för de vuxnas egna önskningar — så skulle afrikanska barn, som är världens fattigaste, stå högst på listan. De står lägst.

Naturligtvis kan en adoption bli lyckosam för ett barn, men det är bara rimliga levnadsförhållanden i barnens hemländer som kan säkra en god framtid för flertalet.

Många fattiga länder har satt stopp eller höjt kraven för bortadoptioner. Indonesien tillåter exempelvis bara adoption om de nya föräldrarna har ett långvarigt förhållande till Indonesien eller har bott där i minst tre år, och Sri Lanka tillåter numera bara förmedling via statliga organisationer.

Bilder: Anita Andersson

Under andra världskriget fanns det ca 70.000 krigsbarn från Finland i Sverige. Många av dessa stannade kvar i Sverige för gott och adopterades av svenska familjer. Mats Eklöfs roman *Triangelns tredje sida* handlar just om ett sådant barn, vars barndom återberättas och filtreras genom den vuxnes medvetande.

Erik Selén, som är en mindre framgångsrik journalist, hette en gång Erkki och kom till Sverige som krigsbarn från Finland. Här adopteras han av halvgamla och trångbröstade föräldrar. När vi möter honom i bokens början befinner han sig i kris. Chocken när hustrun vill skiljas får honom att tänka tillbaka på sitt liv och återkalla sina barndomsminnen, där modern var en osynlig skugga medan relationen till fadern var mer problematisk. Hustrun tycker att Erik är fixerad vid separationproblematiken, han går ständigt i ångest för att bli övergiven. Svårt har han också för att visa några djupare känslor. Han lider av "själslig näringsbrist" skulle nog Madeleine Kats sagt. Romanen ger en inträngande men dystert bild av Erik som så småningom mognar fram till en försoning gentemot sitt förflutna.

Sinikka Ortmark Almgrens bok *Du som haver barnen kär* skildrar också ett finskt krigsbarns upplevelser i Sverige. Det är en självbiografisk berättelse som bygger på författarens och hennes mors brevväxling när hon kom som krigsbarn till Sverige. Det är det övergivna barnets problematik som penetreras och breven som är interfolierade i de berättande partierna ger en autentisk inblick i det lilla barnets upplevelser. I början är hon förvåntansfull men blir senare besviken, känner sig övergiven och längtar hem. Detta är visserligen inte en bok om adoption eftersom Sinikka bara är fosterbarn, men här finns många gemensamma beröringspunkter eftersom den handlar om det övergivna barnets starka känslor och svårigheter att "anpassa" sig.

En av mina favoritförfattare är Peter Pohl. Han har en sådan laddad intensitet i det han skriver och en sådan

lyster i språket att det är svårt att värja sig för hans böcker. Romanen *Medan regnbågen bleknar* handlar om den stora betydelse ett adoptivbarns förhistoria har. Få kan som Pohl gestalta det svåra och smärtsamma med några bedrägligt enkla men precisa ord. Tiden är 1940- och 50-tal och platsen är Stockholm. Mikael Stenberg är nio år när han adopteras av "Kamrern" och Gudrun. Han minns ingenting av sitt tidigare liv mer än glimtvis, under några flyktiga ögonblick, då stråk av fasa kommer över honom som han snabbt försöker förtränga igen. Mikael känner sig köpt av sin nya familj och Kamrern påtalar gång för gång för honom i vilken tacksamhets-skuld han står till dem. Rent bokstavigt får han betala av på denna skuld genom hårt kroppsarbete. Av adoptivfadern utsätts han för en rad övergrepp och inte förrän i en ny fosterfamilj finner han någon form av trygghet, men fortfarande förtigs han förflutna och som läsare anar man fruktansvärda erfarenheter, alltför brutala för att han ska orka konfronteras med dem. Det är en bok som obönhörligt armbågar sig in under huden hos sin läsare och ger en stark och självlysande skildring av ett övergivet och skadat barns utsatthet.

Stegvis glider man in i Marianne Fredrikssons förtätade och känslomässigt pulserande roman *Simon och ekarna*. Det är en djupt existentiell berättelse om kärlekens och växandets villkor. Lite förenklat skulle man kunna säga att den handlar om Simons sökande efter sig själv och sin egen identitet.

Judebarnet Simon adopteras tre dagar gammal av en arbetarfamilj. Inte förrän som nästan vuxen får han veta att han är adopterad och kan då förstå den känsla av utanförskap som häftat vid hans liv. Han bär med sig en känsla av skuld och en air av ensamhet vidlåder honom. Simon är en sökare och lider också han, som så många andra adoptivbarn, av separationsångest, grundlagd under de tre dagar han levde

innan han adopterades. Modern, vars värme och självklara accepterande dominerar hemmet, är Simon starkt bunden till. Hon är stark nog i sig själv och hotas inte av andras tillväxt. Det är en roman som utspelas på flera nivåer, med knappt märkbara glidningar mellan myt och verklighet. Den starka närvarokänslan frambyren av den händelsemättade intrigen efterlämnar en känsla av eufori.

John Irvings *Ciderhusreglerna* är en riktig skröna som är framförd på ett oemotståndligt vitalt sätt och präglas av en härligt medryckande berättarglädje och absurda infall. Centralgestalter i denna roman är etermissbrukaren Dr. Larch, idealist och läkare, och hans efterföljare, barnhemsbarnet Homer Wells. Dr. Larch driver ett hem för föräldralösa barn och blivande mödrar som får välja mellan abort eller ge liv åt ett barn som senare kan adopteras bort.

Barnhemmet är en torftig miljö som styrs av bestämda ritualer. Pojkarna undfågnas med högläsning ur David Copperfield, medan flickorna som godnattsaga får lyssna till Jane Eyre. Dessa litterära gestalter var ju båda föräldralösa och får tjäna som förebilder.

Dr. Larch anser det viktigt att barnen får börja ett helt nytt liv hos sina adoptivföräldrar. Som en enväldig gud tar han ifrån barnen både deras bakgrund och historia.

Homer Wells försöker man adoptera bort, men han hamnar i den ena misslyckade familjen efter den andra och till slut får han stanna kvar på barnhemmet. Barnhemsflickan Melony är ett annat levnadsöde som griper tag i läsaren. Hon är en av dessa känslomässigt stumma barn som inte klarar av att knyta några normala kontakter.

Homer klarar sig bättre än Melony, han känner sig övertygad om att han är älskad och vågar börja leva ett eget liv. Men Homer blir allt otydligare ju mer boken

fortskrider, tydligare blir i stället Dr. Larchs uppdiktade historia om honom som han slutligen själv anammar och sakta flyter in i.

Ien rad korta berättelser skildrar Renate Welsh i sin bok *Att få höra till*, olika aspekter av adoptionsproblematiken i Österrike. Framförallt rör det sig om inhemska adoptioner. Några av berättelserna hör samman, andra är helt fristående vilket bitvis ger ett rätt fragmentariskt intryck. Gemensamt för dem är att de handlar om adoption, mestadels med berättarsynvinkeln förlagd till en vuxen. Motiven bakom adoptionen, omgivningens reaktioner, moder-barn relationen samt identitetsproblematik fokuseras och diskuteras. En del av problematiken är dock inte relevant för svenska förhållanden. I Sverige har vi numera nästan enbart internationellt adopterade barn vilket leder till en annan öppenhet vad gäller barnens ursprung. Men trots denna och andra skillnader finns det en del som är gemensamt och som gör att boken kanske ge något också till svenska läsare.

En bok som delvis faller utanför ramen här p g a sin genre, är P. D. James deckare *Oskyldigt blod*. Många deckarförfattare har ju lekt med motivet "det adopterade barnet", vars genetiska sammansättning avslöjar dess bakgrund, det "onda blodet" går igen. Men denna deckare är överraskande annorlunda och därför intressant i detta sammanhang.

Huvudpersonen Philippa Palfrey adop-

terades när hon var åtta år av en välkänd intellektuell sociolog och hans hustru. Philippa har ingen som helst kännedom om sitt förflutna, för henne började livet först när hon adopterades.

När hon genom en lag får rätt att ta reda på sitt ursprung uppdagas det att hennes far var en våldtäktsman och hennes mor en mörderska. Eftersom det är angeläget för Philippa att finna sin identitet, att få en nyckel till sitt förflutna, bestämmer hon sig för att ta kontakt med sin mor. Identitetsproblematiken och självförståelsen är det som genomsyrar romanen och gör den läsvärd. Själva deckarintrigen kan man bortse från, men de resonemang som förs om miljöns respektive arvets betydelse är intressanta.

BARNBÖCKER

Den tecknade serien *Little Orphan Annie* som skapades 1924 av Harold Gray, är ursprunget till musicalen *Annie* vilken filmatiserades 1982. För att riktigt underblåsa den popularitet som filmen rönte, har nu boken *Annie* av Leonore Fleischer kommit. Det är en sentimental och schablonmässig historia där den föräldralösa, rödhåriga lilla Annie endast har hårfärgen gemensamt med sin föregångare Anne på Grönkulla. Året är 1933 och Annie far illa på det vanskötta barnhem där den försupna och kärlekskranka miss Hannigan är föreståndare. Som tur är lyckas den modiga Annie göra intryck på den känslolalle multimiljonären

Warbucks, vilken sedermera adopterar Annie och som, tack och lov, visar sig ha ett hjärta av guld. Personteckningen är så grovt karikerad att man inte vet om man ska skratta eller gråta och språket flyter fram i en stereotyp ström som aldrig någonsin gör några överraskande krumbukter. Och ändå kan jag tänka mig att denna berättelse om hur den olycklige Annie äntligen får det hem som hon så länge önskat, kommer att slukas av läshungriga tjejer oavsett vad förnumstiga vuxna säger.

Gudrun Mebs *Söndagsbarn* utspelas också den delvis på ett barnhem, men på ett barnhem av ett helt annat slag än Annies. Nästan alla barn på barnhemmet har söndagsfaddrar som tar dem med på roliga söndagsutflykter, alla utom det åtta-åriga berättarjaget och en efterbliven liten pojke. Detta att inte vara utvald ens till söndagsbarn förbittrar berättarens tillvaro. Men en dag händer det! Också hon får en söndagsmamma. Med stor förväntan flyttas hon om söndagarna över från barnhemmets strikta ordning till söndagsmammans kärleksfulla kaos. Ulla, som söndagsmammans heter, får med sin okonventionella omedelbarhet en förtrolig kontakt med sitt söndagsbarn och beslutar sig så småningom för att adoptera henne.

Det här är en energisk och optimistisk berättelse som med humor och värme skildrar ett barns längtan efter tillhörighet. Visserligen känns problemen väl förenklade, det vilar mycket av önsketänkande över

Adoptivföräldrar berättar: ”Värna människovärdet”

Det finns desperata djävlar som bara tänker på sig själva, inte på barnet. Det känns läskigt att veta att vuxna människor köper barn.

Så säger min 16-åriga dotter Molly, född i Sri Lanka och adopterad vid ett halvårs ålder. Hon har vid det här laget sett åtskilliga löpsedlar och tidningsartiklar som berättar om mer eller mindre öppen handel med adoptivbarn, och om de juridiska komplikationerna.

För Molly handlar det inte så mycket om laglydighet, mer om människovärde.

– Det är inte klokt att människor kan betala för att få adoptera. Det blir ju som att köpa nya kläder, eller nya saker till hemmet. Eller varför inte en söt liten docka?

– Om jag hade den minsta lilla misstanke om att Du och mamma betalat för mig skulle jag känna mig som en leksak, som om det viktiga för er hade varit att få tag på ett barn så snabbt som möjligt.

Molly tror inte att köpta barn får reda på hela sanningen av sina föräldrar.

– Men det är viktigt att adoptivföräldrar berättar precis som det var. Om barnet då förstår att det förekommit någon sorts betalning, då får föräldrarna ta smällen.

Molly har ett tips till blivande adoptivföräldrar: ta god tid på er! Ta reda på förhållandena i födelselandet! Och samla så mycket papper och bilder och kvitton som möjligt i en pärm, så att barnet senare kan bilda sig en egen uppfattning om hur adoptionen gick till.

– Egentligen tycker jag inte att man ska få adoptera alls. Det ska inte behövas. De kvinnor som adopterar bort sina barn vill egentligen inte, de är tvungna.

– I Sverige skulle man aldrig adoptera bort ett barn bara för att man inte har råd att behålla det!

Det finns en annan, och alldeles onödig, skillnad mellan adoptivbarn födda i Sverige och adoptivbarn födda i andra länder. Svenska staten garanterar att det inte förekommer ett enda öre i betalning för de svenskfödda barnen. Men kontrollen är slapp beträffande adoptivbarn födda i utlandet.

Visst kan det vara krångligt för en svensk tingsrätt eller en svensk myndighet att exakt fastställa vad som hänt i en by i en annan världsdel. Det är en sak.

Det är en helt annan sak att NIA trumpetar ut att det inte är så noga med barn födda i andra länder.

Så står det naturligtvis inte i NIAs trycksaker. Men det är innebörden i att NIA låter exempelvis Sri Lankas Barns Vänner blanda samman adoptioner och rent kommersiell service åt blivande adoptivföräldrar.

Såväl tingsrätter som blivande adoptivföräldrar uppfattar budskapet: det är inte så farligt om det flyter omkring lite pengar i anslutning till internationella adoptioner.

Sådana signaler är otänkbara kring svenska barn som behöver adoptivföräldrar. Inte ens den mest marknadsanpassade socialtjänst skulle komma på tanken att ge eller ta emot ersättning i samband med adoptionen, eller att tillåta andra att blanda in pengar.

Lagen är helt klar på den här punkten. Reglerna är desamma för alla barn, oavsett var de är födda. Den som adopterar får varken betala eller ta emot ersättning för barnet.

NIA borde stå inför ett val. Antingen visar NIA tydligt att Sverige inte accepterar handel med några människor, oberoende av ålder och födelseland. Stoppa adoptioner från grumliga källor! NIA kan dessutom göra stor nytta genom att sprida kunskap, bland annat till tingsrätterna, om skäliga kostnader för diverse tjänster i vanliga adoptionsländer.

Eller så kan NIA ge upp, och av respekt för adoptivbarnen lägga ner verksamheten.

Förhoppningsvis är det uteslutet att NIA fortsätter som alibi för det marknadsekonomiska schakrandet med adoptivbarnens människovärde!

NIA ska värna alla människors rätt att slippa bli köpta, anser Sven-Åke och Molly Aulin.

Foto: Annika Hultén.

Sven-Åke Aulin

Massor av litteratur – men ack så ytlig

Elisabeth Arvidsson presenterar böcker om adoption

Det vimlar av dem. Ja, i litteraturen alltså. Det vimlar av föräldralösa barn i litteraturen. Vem minns inte den fattige men dygdige David Copperfield, den starka och självständiga Jane Eyre eller den poetiska Anne på Grönkulla?

Det föräldralösa barnet har nästan blivit en arketyper i litteraturen och i de flesta böcker går det dem väl. Har de tur så adopteras de av någon miljonär, barnens uppriktighet och charm övervinner de mest motsträviga och buttra adoptivföräldrar eller också återförenas de med sina biologiska föräldrar som exempelvis i Astrid Lindgrens *Mio min Mio*.

Ofta handlar det om barn som besitter oanade begåvningar som blommar upp när de får komma till ett kärleksfullt hem.

Inte mycket nämns om tidigare traumatiska upplevelser och separationer. Nej, barnets bakgrund är inte särskilt intressant utan glad och tacksamt anpassar sig barnet till sitt nya, lyckliga liv.

OK, det här är förstås delvis en nidbild jag målat upp av den litteratur som handlar om det övergivna barnet. För visst finns det böcker som problematiserar och går på djupet och verkligen försöker ge en inkännande bild av vad som händer när ett barn överges och adopteras bort. Men många böcker ger tyvärr också en lövtunn gestaltning av det föräldralösa barnet och bidrar inte till annat än att bekräfta fördomar.

Böcker av båda slagen kommer att recenseras i denna artikel. De flesta böcker som jag valt att presentera har utkommit från 1985 och framåt. Samtliga finns att låna på bibliotek och några går till och med att köpa i bokhandeln.

Låt oss börja med den enda sk faktabok som finns med i mitt material, nämligen Madeleine Kats *Adoptivbarn växer upp*. Kats långa erfarenhet av adoptionsfrågor har resulterat i flera böcker där olika aspekter på själva adoptionsprocessen behandlas. Denna bok, som också blev hennes sista, är en fortsättning på frågan "hur gick det sedan?". Svaren ges i form av koncentrerade och träffande intervjuer med föräldrar till adoptivbarn som nu hunnit bli tonåringar. Kats tes är att adoptivbarnen har en unik problematik som bottnar i just detta att de är adopterade

och har en "vit fläck" i sin biografi. Och enligt Kats kommer denna bakgrund alltid att spela roll i förståelsen av dessa ungdomar. Det här är en mycket klok och lättfattlig bok som man borde sätta i händerna på varje förälder som funderar på adoption. Efter läsningen inser man snart att barns allra tidigaste upplevelser inte "glöms" bort utan internaliseras i personligheten och kommer till uttryck på ett eller annat sätt när de växer upp. Tidigare har denna problematik behandlats av Christina Zaar i boken *Ett nytt hemland*, där hon intervjuade en rad adopterade ungdomar.

Om man nu skulle känna sig missmodig efter Kats mer eller mindre deterministiska syn på adoptivbarns tidiga upplevelser, kan man läsa den amerikanska journalisten Gail Sheehy dokumentärroman *Mohm*. Boken skildrar hennes adoption av den 12-åriga kambodjanska flickan Mohm som lyckats överleva Pol Pot-regimens folkmord i Kambodja, när mer än en fjärdedel av landets befolkning eliminerades. Från krigets färorlyckades Mohm fly, men hela hennes familj utplånades. Flera år tillbringas hon i "arbetsläger" innan hon ensam lyckas rymma över gränsen till Thailand. Sheehy träffar Mohm i ett flyktingläger och bestämmer sig senare för att adoptera henne.

Berättartekniskt är boken fyndigt utformad: Berättarsynvinkeln växlar mellan Sheehy och Mohm så i vartannat kapitel berättar Sheehy och ger en historisk bakgrund till kriget i Kambodja, och i vartannat får vi ta del i Mohms egen berättelse. På sitt nya språk redogör Mohm knaggligt och med en kylig saklighet för övergrepp-

pens olika former. Det är en kuslig läsning och boken känns som ett jättelikt terapeutiskt arbete.

Sheehy motsäger i sitt slutkapitel den hittills förhärskande grundsatsen att barn som utsatts för våldsamt traumatiska upplevelser redan är dömda och att misstag som begåtts av fostraren inte går att rätta till. Mohm är en överlevnads människa, säger författaren, och hon stöder sig på olika amerikanska forskningsrapporter när hon hävdar att barn som utsatts för påfrestningar kan lära sig att dra fördel av dessa. Dessa "överlevnadsbarn" kan lättare än andra senare i livet ta itu med katastrofer och de utvecklar ofta en stark självständighet. Mohms erövring av sig själv, hennes anpassning till det västerländska samhället och läkningen av hennes psykiska sår visar på ett hopp också för andra barn.

Flera böcker om adoptivbarn handlar om krigsbarn som har traumatiska upplevelser inmejslade på näthinnan.

Rachel Andersons ungdomsbok *Krigsbarnet*, handlar också den om ett krigsbarn, men däremot inte om ett överlevnadsbarn. Pojken Ha som i bokens början framställs som ett mycket litet barn, men som senare visar sig vara i 12-årsåldern, har fått sin familj utplånad under Vietnamkriget. För att mentalt kunna överleva krigets färorlyckades han har regredierat totalt. Han kan inte prata, inte gå, inte äta själv, visar inga känslor utan är som en autistisk baby.

Ha adopteras av en engelsk medelklassfamilj som själva har en 12-årig pojke, Simon, och det är genom Simons synvinkel vi får följa händelsernas utveckling. Han är en brådmogen och intellektuell pojke, men på intet sätt förberedd på vad en adoption kan innebära, utan detta är helt och hållet föräldrarnas projekt. Efterhand blir Simon alltmer drabbad av Has bakgrundshistoria och levnadsöde. Tillsammans med Ha bearbetar Simon sin brors nästan outhärdliga upplevelser, drömmer hans drömmar, tänker hans tankar och rekapitulerar hela hans barndom. Det är en rasande skickligt och suggestivt berättad bok men kanske kan den vara lite snårig att läsa för en tonåring, då den utspelas på flera plan. Men Ha utgör en nyttig kontrast till den talangfulla och starka Mohm.

handlingen, men det hindrar inte boken från att engagera sin läsare, om än på ett ytligt plan.

Adoptivbarnets återvändande till sitt ursprungsland har bl a Inger Brattström skildrat i sin bok *Susila Samma, tur och retur* som utkom 1983. Detta tema har också sysselsatt Eva Asmussen i boken *Ensam i främmande land*. Bokens jagberättare, den 13-åriga Rasmus, är adoptivbarn och gör tillsammans med sin familj en resa till sitt ursprungsland. Genom en jordbävning blir han skild från sin familj och måste under ett halvår ensam klara sig i ett land som för honom är alldeles främmande. Han konfronteras med olika människor och livsmönster och får inblick i skiftande livsvillkor.

Fattigdom och umbäranden drabbar honom själv och döden blir konkret och brutal, då han mister människor som står honom nära. Med nya insikter och förebilder återvänder han omsider till sitt hemland. Språket blir ibland monotont och distansen upprätthålls genom att författaren av någon anledning inte namnger landet. Av de vaga miljöskildringarna att döma torde händelserna utspelas någonstans i Sydostasien. Trots dessa invändningar tycker jag att det här är en engagerande och tempoladdad berättelse som med hjälp av en fyndig intrig lyckas förmedla ett adoptivbarns känslor inför mötet med ursprungslandet.

Att vara adopterad och enda barnet och sedan utsätts för att mamman får biologiska fyrlingar är inte särskilt lätt. Men i dessa hormonbehand-

lingars tidevarv är allt möjligt, åtminstone i Mary Jane Auchts bok *Bästa kompisar*.

Cat, 13 år, får sin tillvaro totalt förändrad när fyrlingarna anländer. Visserligen har hon längtat efter syskon, men det får ju finnas gränser! Nu är hon inte längre i centrum för föräldrarnas uppmärksamhet och vardagsslitet naggar den tidigare så goda relationen till föräldrarna.

Underhållande och lite hurtfriskt, med berättarsynvinkeln förlagd till Cat, skildras Cats vardagsliv, hennes funderingar och det stöd som en mogen bästa väninna kan utgöra.

Det är en bok som aldrig vågar sig på en djupdykning under den glättade ytan och efterlämnar därför heller inte några djupare spår, även om den förmår att roa en stund.

Omslaget till Göran och Monica Schultz bok "Här kommer Bu-Ran och Seo-ran från Korea".

Paret Monika och Göran Schultz bilderbok *Här kommer Bu-ran och Seo-ran från Korea*, berättar för de mindre barnen om hur en adoption kan gå till. Tvillingarna Lisa och Elin är födda i Korea, fast då hette de Bu-ran och Seo-ran och bodde på ett barnhem. Texten berättar om flickornas tillvaro på barnhemmet, om föräldrarna som väntar hemma i Sverige, om mötet mellan föräldrar och barn och om hemkomsten. Texten känns ganska platt och grund, allt är så käckt och roligt. Den stora behållningen är däremot de härligt expressionistiska illustrationerna som fyller varje uppslag. Det är livsbejakande anekdotiska bilder som myllrar av detaljer och som säkert kan inspirera till igenkännande samtal.

De recenserade barnböckerna ovan saknar den kraftfulla gestaltning som man kan finna i vuxenböcker-

na. Nogsamt undviks alla djupgående obehagligheter för att inte skada den glättade legeringen av hopp och tillförsikt. Min äldsta dotter däremot, som själv är adopterad från Indien, och som efterhand har slukat det mesta som finns skrivet om adoption för barn, tyckte att dessa böcker var jättebra; spännande, lättlästa och roliga.

Men nog önskar jag att någon av Sveriges alla fantastiska barnboksförfattare skulle fatta tag i utmaningen att skriva en riktigt bra och aktuell bok som behandlar adoptionsproblematiken ur olika aspekter.

Inger Brattström har ju gjort en ovärderlig insats härvidlag, men hennes trovärdiga och engagerande böcker som exempelvis *Ravindras väg från byn från 1970-talet*, saknar värdiga uppföljare.

Elisabeth Arvidsson

Recenserade böcker

För vuxna:

Anderson, R. *Krigsbarnet*. Berghs förlag. 1988.
Eklöf, M. *Triangelns tredje sida*. LTs förlag 1987.
Fredriksson, M. *Simon och ekarna*. W & W. 1987.
Irving, J. *Ciderhusreglerna*. W & W. 1985.
James, P.D. *Oskyldigt blod*. W & W. 1987.
Kats, M. *Adoptivbarn växer upp*. Bonniers. 1990.
Ortmark-Almgren, S. *Du som haver barnen kär*. LTs förlag. 1989.
Pohl, P. *Medan regnbågen bleknar*. Alfabeta. 1989.

Sheehy, G. Mohm. Alba. 1988.

Welsh, R. *Att få höra till*. Nybloms Förlag. 1986.

För barn:

Asmussen, E. *Ensam i främmande land*. Wahlströms. 1989.
Auch, M.J. *Bästa kompisar*. Wahlströms. 1991.
Fleischer, L. *Annie*. Wahlströms. 1991.
Mebs, G. *Söndagsbarn*. Berghs Big Pocket. 1991.
Schultz, G och M. *Här kommer Bu-ran och Seo-ran från Korea*. Natur och Kultur. 1989.

Adoptivbarn berättar:

”Stolt över mitt ursprung”

Mitt namn är Mats Lillienberg. Jag är 18 år och går på gymnasiet samhällsvetenskapliga linje. Född i Pune i västra Indien adopterades jag hit till Sverige när jag var 9 veckor gammal.

Naturligtvis kommer jag inte ihåg något av mitt moderland men 1986 tog mina svenska föräldrar mig och min bror, som också är adopterad, tillbaka till Indien under en månad. Jag fick många starka intryck under resan. Tankar dök upp om att någonstans i detta stora land jag kanske hade syskon och mina biologiska föräldrar. Många adoptivbarn försöker att när de blir äldre söka efter sina rötter. Denna tanke har dock aldrig fallit mig in.

Jag är svensk med svenska föräldrar och så vill jag ha det. Det skulle kännas väldigt olustigt om någon skulle komma och säga att ”jag är din mamma”. Fast visst undrar man ibland.

Det är viktigt för par som adopterar att inte sticka under stol med barnets ursprung. De kan istället om barnet frågar försöka förklara och berätta så mycket som möjligt. Om senare barnet skulle vilja söka efter sitt ursprung så låt de göra det. Visst kan det kännas lite konstigt men jag tror att det är ett måste.

Hur är det då att vara adoptivbarn i

dagens Sverige? I och med att jag kom såpass tidigt så har min uppväxt varit precis som för vilket svenskt barn som helst. Visst har man väl fått höra ”svartskalle” och annat men innerst inne så skrattar man åt dem som säger sådana saker. De vet ju inte vad de snackar om. Men nu på senare tid

när invandrardebatten blommat upp så har man fått sig en och annan funderare. Jag är ju svensk...men ändå inte.

När man står och pratar med folk så tänker de inte på att jag är ”utlänning”. Jag är ”en av dem”. I dagens ungdomsspråk förekommer ständigt ord som: Svartskalle, negerjävel, blatte och mycket annat. Jag har lärt mig att inte ta åt mig.

När folk som jag pratar med använder ett av ovanstående uttryck och kommer på att jag står där så skyndar de med att ursäktas. Detta är ett tecken på att folk i min omgivning ser mig som svensk. Det kan bli svårare om man träffar nya människor. Det räcker dock oftast med att jag säger vad jag heter så förstår de.

Men i vissa situationer så kanske man inte får något tillfälle att visa att man verkligen är svensk.

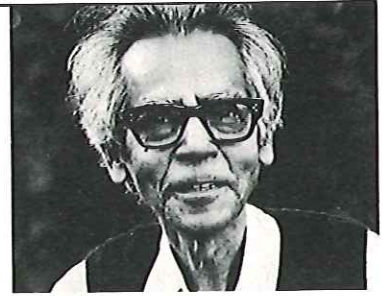
På det hela taget så har det dock inte varit några som helst problem med att växa upp i Sverige. Jag är mycket stolt över mitt ursprung och om någon säger något dumt är det bara att tänka på att när man här uppe i Norden sprang omkring och lekte ”vikingar” så trycktes det redan böcker i Indien.

Mats Lillienberg

Foto: Anita Andersson

Marknadsanpassning och rättning höger

Calcutta 26 mars

Indien befinner sig i en tid av förändring, i riktning åt höger på det ekonomiska såväl som det politiska planet. När det gäller ekonomin har den sedan ett halvsekel gängse populistiska och "socialistiska" demagogin ersatts med en öppen och fullständig underkastelse inför Världsbankens och Internationella Valutafondens, IMF, riktlinjer.

Politiskt har svängningen gått från en vänster-centerposition till en otvetydigt konservativ hållning och med förbindelser till det hinduisk-nationalistiska oppositionspartiet Bharatiya Janata Party, BJP, som inte längre hemlighålls.

I min förra krönika skisserade jag några tänkbara utvecklingstrender. Några av dessa har besannats och förstärkts de senaste tre månaderna. Kongresspartiets, Congress (I), ställning har konsoliderats, och partiets president och tillika landets premiärminister P V Narasimha Rao har stärkt sin ställning inom partiet.

Genom intriger och genom att uppmuntra splittringen inom några av oppositionspartierna – Janata Dal, Telugu Desam Party samt Shiv Sena i Bombay – har kongresspartiet stärkt sin ställning i parlamentet underhus, Lok Sabha, och dessutom återtagit styret över landets främsta industri- och finansmetropol, Bombay.

Val i Punjab

Bokstavligt talat under pistolhot har det vidare anordnats allmänna val i Punjab. Detta sedan man först fängslat de mest framträdande oppositionsledarna från de olika sikhiska Akali Dal-fraktionerna. Kongresspartiet vann en storseger och kammade hem 87 av Punjab's 117 mandat och kunde därmed bilda ny delstatsregering efter många år av presidentstyre.

Än viktigare var dock att partiet genom att erövra också 12 av de 17 platserna till Lok Sabha som också stod på spel kunde stärka sin position i parlamentet i New Delhi. Visserligen brydde sig endast 20 procent av väljarkåren i Punjab om att rösta, men det förringar på intet sätt den makt som valframgången gett kongresspartiet. Och tillskottet av 12 nya parlamentsledamöter i Lok Sabha har bidragit till att minska minoritetsregeringens oro inför risken att förlora makten till följd av bristande stöd i parlamentet.

På ett bredare plan har det styrande kongresspartiet lyckats säkra stöd och bifall från såväl affärs- och industrivärlden som från städernas elit för det sk liberaliseringsprogrammet, liksom för den nya budget som

lagts fram avseende perioden april 1992 – mars 1993. Budgeten föreslår en snabb finansiell anpassning till de rekommendationer som Världsbanken och IMF lämnat i syfte att råda bot på landets akuta ekonomiska problem.

Samtidigt befäster P V Narasimha Rao sitt eget ledarskap inom partiet och regeringen. Som ett led i de organiserade val inom partiorganisationen som för första gången på ca 20 år nu håller på att genomföras valdes premiärminister Rao enhälligt till partiordförande. Detta i direkt strid mot partiets uttalarprincip om en man – en post.

Palatsintriger

Med detta stöd i ryggen samlade Narasimha Rao för första gången mod till sig att stå emot palatsintrigens män från Rajiv Gandhis tid. Rao vägrade blankt att godkänna dessa kretsars förslag att utnämna Sonia Gandhis privatsekreterare Vincent George till en plats i överhuset, Rajya Sabha.

Det är kanske kännetecknande för den indiska borgarklassen att medan den dynasti som den karismatiska Nehru-Gandhi familjen etablerade nu fallit – av en olyckshändelse snarare än till följd av ett medvetet agerande från borgerligheten eller det indiska folkets sida – så är partiets sociala och politiska bas ännu oförmögen att stå på egna ben.

På grund av detta kan vi idag beskåda de ganska komiska försöken i att kröna en så ytterst okarismatisk personlighet som P V Narasimha Rao med en karismatisk aura. Se på de frenetiska ansträngningarna att överrätta blomsterkransar till honom, se hur ministrar, parlamentsledamöter och kongressledare försöker fånga hans blick, eller hur man får honom till att inleda cricketmatcher trots att han inte vet hur man håller ett slagträ. Men utan tvekan har Narasimha Rao nått en bra bit på vägen mot att vara mer än blott den förste bland jämlikar.

Överlevnadskonstnär

Raos nuvarande anspråk på en dominerande position vilar dock på mera fast grund. Som ledare för en minoritetsregering har han inte bara lyckats styra över landet mot en ny "liberal" provästlig hållning efter att ha övergett allt tal om "socialism".

Han har också med framgång bemästrat svåra politiska utmaningar, såsom BJP:s korståg Ekta Yatra till Kashmirs huvudstad Srinagar, och den kashmiriska separatistorganisationens Jammu & Kashmir Liberation Front (JKLF) hot om att med stora folkmassor från den pakistanska delen av Kashmir överskrida vapenstilleståndslinjen in till det indiska Kashmir.

Raos främste politiska bedrift är dock att hans regering trots att den saknar majoritet i parlamentet ändå överlevde en kritisk förtroendevotering med 38 röster. Detta trots att BJP röstade mot regeringen tillsammans med den samlade center-vänsteroppositionen, Nationella fronten och Vänsterfronten.

Den nya provästliga omorienteringen har inte satt stopp på USA:s utpressning: Hot om sanktioner om inte Indien undertecknar icke-spridningsavtalet för kärnvapen kvarstår, och Pentagon överväger att gå in i militärt samarbete med Pakistan riktat mot Indien, liksom militära insatser om så bedöms nödvändiga. USA har också satt in påtryckningar för att stoppa Indien från att exportera 100.000 ton ris till Kuba.

Nya motsättningar

Alla dessa faktorer har gett det politiska livet helt nya motsättningar och spänningar. Det har inletts vad som synes vara en process av omgruppering inom politiken. De gamla regionala partierna, AGP i Assam, TDP i Andhra Pradesh och DMK i TamilNadu, förlorar terräng och faller sönder. Janata Dal har drabbats av sin tredje splittring. Vänstern däremot har blivit fränare i sin opposition gentemot kongresspartiets nya politik, och huvudfraktionen inom Janata Dal har valt att alliera sig med vänstern.

När det gäller kongresspartiet självt rör sig partiet under Raos ledning, om än i sicksack, allt närmare ett långsiktigt samförstånd med BJP. På samma sätt som partierna delade på talmans- och vice talmansposterna kan de komma till en likartad överenskommelse när det är dags att välja president och vicepresident i maj nästa år.

Mycket beror dock på den stundande mötet med All India Congress Committee (AICC), den första partistämman med valda ombud på 20 år. Hittills har inom center- och vänsterkrafterna inom kongresspartiet, fullständigt neutraliserade under Indira Gandhis kejserliga styre, endast enstaka och svaga ogillanden uttryckts mot de nya ekonomiska och politiska omsvängningarna.

Huruvida de kommer att resa sig upp och ta strid återstår att se. Men om en sak råder inga tvivel. I takt med att effekterna av den nya ekonomiska politiken fördjupar krisen och framöver påverkar de vanliga människorna, kommer dessa med all säkerhet att ställa sig upp och protestera. Det kan ge mod åt kongresspartiets fotfolk att också göra det.

Ajit Roy

Översättning:
Marianne Andersson & Lars Eklund

Efter 14 års förödande krig Afghanistan jublar över gerillans seger

Den 25 april intog Mujahedingerillan Afghanistans huvudstad Kabul efter tretton års krig. Kabulregimen är störtad och Moskvas man, president Najibullah, är borta från makten. Men den nya afghanska regeringen står inför stora problem, bland andra: hur ska den fundamentalistiske gerillaledaren Gulbuddin Hekmatyar, vars styrkor drivits ut ur Kabul, behandlas?

Den nya presidenten Sibghatullah Mujaddedi gick måndagen den 27 april över gränsen från Pakistan till Afghanistan. Då visste han inte ens om han skulle kunna nå presidentpalatset i Kabul eftersom det pågick hårda strider kring flygplatsen och i de södra utkanterna av staden.

Presidenten återvände till ett land som såg helt annorlunda ut än när han tvingades lämna det när Sovjet med 40.000 soldater invaderade Afghanistan juldagen 1979.

Kommunistisk kupp

Innan dess hade kung Zahir Shah 1973 avsatts i en kupp av den pro-sovjetiske generalen Mohammed Daoud. I april 1978 dödades Daoud vid en kupp sedan han börjat hävda Afghanistans självständighet och orienterat sig västerut; kommunisten Nur Mohammed Taraki i Khalqpartiet tog makten. Kuppen ledde till att moständsgrupper började formeras, regeringssoldater desertera och många flydde ut ur landet. 1979 dödades Taraki och Hafizullah Amin tog över. Han gjorde sig snabbt impopulär såväl hos afghaner som hos Sovjet som började planera en ny kupp.

När Afghanistan invaderades av sovjetiska styrkor – som redan hade tusentals militära experter på plats – blev kommunisten Babrak Karmal, "lakejen i Sovjet-sold", president.

Strax därpå bildades en islamsk motståndsrörelse och stridigheterna inledes. Men Sovjets styrkor var svåra att bekämpa. Inte förrän gerillan fick bärbara luftvärnsrobotar från väst förändrades styrkebalansen. Till detta bidrog den sjunkande stridsmoralen inom sovjetarmén.

1986 ersattes Karmal av Najibullah, chefen för den fruktade hemliga polisen. Året därpå, 1987, sade Sovjetledaren

Ahmed Shah Massoud tog hem segern.

Gorbatjov att han planerade att hämta hem sovjetsoldaterna från Afghanistan och ett fredsavtal skrevs på i april 1988.

I februari 1989 lämnade de sovjetiska soldaterna landet och i Pakistan utropades en övergångsregering. I maj 1991 kom FN med sin fredsplan och USA och Sovjet stoppade i september samma år vapenleveranserna. I mars 1990 utsattes Najibullah för ett kupp försök, kommunistpartiet ombildades till fosterlandspartiet och i början av 1991 började gerillan inta städer.

Många väntade sig att Najibullahs regim i Kabul snart skulle falla, men Najibullah-styret motstod de angrepp det utsattes för och gerillan förlorade flera stora anfall då den försökte inta städer och områden, till exempel Jallalabad tio mil öster om Kabul – detta samtidigt som motsättningarna mellan gerillagrupperna blev allt större. Sommaren 1989 utkämpades blodiga strider mellan de största grupperna, Ahmed Shah Massouds Jamiat-i-

Islami och Gulbuddin Hekmatyars Hezb-i-Islami.

Segev för Massoud

Det var först när Sovjetunionens ekonomi kollapsade som det stora stödet till regimen minskade, och i mars 1991 lyckades gerillan erövra den viktiga staden Khost nära gränsen till Pakistan. Massoud tog också makten i den viktiga staden Mazar-i-Sharif i norr tillsammans med uzbekisk militaria som gjort myteri mot Kabul.

Samtidigt började gerillaledare och lokala befälhavare runt om i landet göra upp om eld upphör. En del spekulerar i att det var just sådana lokala uppgörelser som avgjorde att Kabulregimen förlorade kontrollen över Afghanistan.

Svårt enande

När Najibullah den 19 mars tillkännagav att han skulle avgå och överlämna makten till en interimstyrelse vid månads-skiftet april-maj sjönk stridsmoralen hos hans styrkor och stora regeringsförband gick över till gerillan som ryckte närmare mot Kabul.

När Najibullah avgick den 16 april behärskade han i princip inget av landet. Och nu då?

Presidenten, den dansktalande teologi-

Ingen katastrof – men fel ändå

David Ståhl svarar i SYDASIEN nr 1/92 på vårt tidigare inlägg om Uridammen i Kashmir (nr 3/91). Vi vill förtydliga vår kritik mot miljardprojektet på ett par punkter.

① Vi har aldrig hävdat att dammbygget är impopulärt i Kashmir. Däremot vidhåller vi att det, med sin "export" av den mesta elen, är konsekvent med den politik som fått Kashmir att revoltera mot centralmakten. Att projektet ändå är populärt är ingen motsättning. Det är en av Kashmirs största arbetsgivare, och det är inte bara i Kashmir som möjligheten till arbete och inkomst helt överskuggar diskussionen om vem som har nytta av slutprodukten (eller, i många fall, om produkten överhuvudtaget är nyttig).

För befolkningen i Kashmir står valet i praktiken mellan projektet som innebär en del jobb och elektricitet — eller ingenting alls!

② Men andra bättre alternativ skulle med uppbackning av 1,2 biståndsmiljarder ha kunnat ge mångdubbelt flera jobb i Indien. Därtill skulle de kunnat ge ström i byarna i Jammu & Kashmir och andra bergsregioner. Men alternativen var inte förenliga med den svenska riksdagens krav på 90 % återflöde av pengarna till svenska företag. Företagen vann, och nu byggs Uri.

③ Det är riktigt att vi är engagerade i kampanjer mot ett par andra dammbyggen i Indien. Men, och det är viktigt, vi drar inga paralleller mellan dessa projekt och Uri. Narmada och Tehri-dammarna är ekologiska och sociala katastrofer av ofattbara proportioner.

Uri är ingen katastrof. Men projektet får 1,2 svenska biståndsmiljarder på grund av riktlinjerna för energibiståndet och lobbyarbete från tunga svenska företag — inte på grund av de fattigas behov i Indien eller Kashmir. Att Uridammen sedan marknadsförs till allmänheten med hjälp av påhittade fördelar gör inte det hela smakligare.

Vi menar att biståndet ska gynna de fattiga, inte de redan besuttna, alldeles oavsett om det går till Indien, Kenya, Brasilien eller Kina. Det tror vi också att större delen av svenska folket tycker.

Göran Eklöf
Maud Johansson

Segerrusiga Kabulbor strömmade ut på gatorna efter gerillans seger i det 14 år långa kriget. Nu väntar en svår återuppbyggnad av det förödda landet.

professorn Mojaddedi, som räknar sitt stamträd i rakt nedstigande led till profeten Muhammed, lägger uppenbarligen ned stor möda på att ena de separata gerillagrupperna efter ett krig som ledde till världens i särklass största flyktingkatastrof - och över en miljon döda. Den krigströtta befolkningen hotas nu av ett etniskt inbördeskrig. Kabul kan, som några skribenter påpekat, bli ett nytt Beirut med flera fraktioner kontrollerande olika delar av huvudstaden. Mot det talar till exempel att de regeringsvänliga styrkorna redan några dagar efter maktskiftet lyckades erövra inrikesministeriet i Kabul som till en början hölls av Hezb-i-Islamis styrkor.

Svag centralmakt

Hekmatyar - som förefaller kompromisslös och som länge bekämpat Massoud och som gav sig in i Afghanistan först när det började ryktas om att Najibullah skulle avgå - tackade nej till att bli premiärminister i övergångsregeringen. Massoud - som blev en legend då han i nio år höll Pansjirdalen mot den röda arméns överlägsna styrkor och som nu har stora delar av sina styrkor i Kabul - utsågs till försvarsminister.

Skillnaden dem emellan är bland annat att Hekmatyar, som stöds av Pakistan där

han bott sedan mitten av sjuttioalet och varit den av exil-ledarna som fått i särklass mest stöd av utlandet, vill ha en strikt islamisk stat byggd på en bokstavlig tolkning av Koranens bud.

Massoud, och nye presidenten Mojaddidi, ser hellre en mer moderat tillämpning av islam.

En del tyder på att det framtida Afghanistan - som i dag är etniskt, religiöst och politiskt splittrat - blir en löst sammanfogad stat med en centralregering som styr mera formellt än reellt; ute i landet kommer troligtvis lokala maktinnehavare att regera, ungefär som det var innan Kabulledare i början av sjuttioalet försökte stärka centralstyret.

Hur som helst är infrastrukturen till stora delar sönderslagen efter det långa kriget. Vägar, bevattningsanläggningar, broar är förstörda av både bomber och vanvård - och stora mängder minor ligger kvar vilket gör det än svårare att få igång det jordbruk som den absolut största delen av befolkningen levde av före kriget. Vad ska de fem miljonerna som tvingats fly från Afghanistan leva av när/om de återvänder?

Stig Hansén

"Stöd fredsförslaget!"

Peter Schalks öppna brev till Sri Lankas president Premadasa

Jag väddar till Er att Ni ger allt tänkbart stöd till mr. Caumiyamurtti Tontaman i hans ansträngningar att inleda förhandlingar om fred med LTTE i januari 1992.

Under min vistelse i Yalppanam (Jaffna, red:s anm.) i december 1991 träffade jag ledningen för LTTE. Den var välvilligt inställd till en kontakt med mr Tontaman.

Förutsättningarna för ett samtal är de bästa tänkbara, det är endast stöd ifrån Er och oppositionspartierna som krävs.

De kommande samtalen mellan mr Tontaman och LTTE är kanske sista chansen att åstadkomma eld upphör som inledningen för fred. Missas denna chansen kommer Er armé att tvingas strida mot en vältränad LTTE-armé i Yalppanam som har civilbefolkningens stöd.

Ekonomisk bojkott och terrorbombningar i norr har förlängt civilbefolkningens umbäranden. Det har ändå inte medfört att LTTE har befolkningen emot sig. Det är alltför självklart vem som är syndabock. Befolkningen vet vem som bombar den, också de som inte delar LTTE:s åsikter söker skydd hos tigrarna mot arméns attacker. Hela världen vet att kriget mot "terroristerna" också är riktat mot den tamilska befolkningen.

Ifall det blir en invasion av Yalppanam i januari 1992 eller senare kommer här att bildas en Belfastliknande situation, med ett förlängt gerillakrig, som kan vara i årtionden.

Hundratals unga singalesiska soldater har blivit dödade i bakhåll av minor eller krypskyttar. Hatet mot armén och regeringen ökar hela tiden bland tamilerna. Organisationer för mänskliga rättigheter på många håll i världen har publicerat långa listor på försvunna personer från

östra Sri Lanka.

Ingen effektiv civil verksamhet är möjlig. Hela Sri Lankas ekonomi drabbas. Samhällsservice och industrier går på halvfart på grund av kriget. Radio och TV kan inte sända på grund av brist på el och indragning av batterier som skall användas till minor som exploderat. Bensin har bytts ut mot fotogen.

Nu är det rätta tillfället att få slut på lidandet genom att stödja fredsförslaget, initierat av mr Tontaman. Men kom ihåg att det tamilska folket inte kommer att acceptera en Sinhala Samaya (singalesisk fred). De vill ha fred med rättvisa och trygghet, och Ni kan vara säker på att de kommer att fortsätta kämpa därför.

Omkring 4.000 unga pojkar och flickor tillhörande LTTE har dött sedan 1982 i militära konfrontationer med Sri Lankas armé. Ni kallar dessa unga för "terrorister" men kom ihåg att de också har mödrar, fäder, systrar och bröder. De utgör ingen anonym massa, var och en har ett sorgligt och unikt livsöde.

Ni har redan för ett par månader sedan upphört med alla bombningar av Yalppanam och har därmed visat Er goda vilja att skydda civilbefolkningen.

I december 1991 när jag besökte Yalppanam var jag glad att se att statyn av Saraswati (den hinduiska kunskapsgudinnan) fortfarande stod upprätt. Statyn var mycket skadad där den står bland ruinerna framför ett allmänt bibliotek. Så länge Saraswati står upprätt finns det hopp för den tamilska befolkningen i Yalppanam.

Men utanför Yalppanam fortsätter bombningarna. I slutet av november pågick bombningar i Ponnalai, där ett gammalt Vishnutempel bland andra byggnader förstördes.

Några stridande LTTE-grupper kommer att våldta, råna, döda som hämnd, och armén kommer att fortsätta under beteckningen "jaga terrorister" att döda beväpnade "barbarer", förfölja, tortera och hålla oskyldiga i häkte. Byar kommer att tömmas på folk som drivs som boskap från flyktingläger till flyktingläger. Ungdomar kommer att avrättas och slängas i brunnar, liksom hände i Mantaitivu under "befrielsen" av ön i norr.

Nu vänder jag mig inte bara till Er som rationell och pragmatisk politiker utan också som troende buddhist. Jag skulle inte ha skrivit till Er om jag inte trodde att Ni ville skapa fred. Er goda vilja har redan resulterat i

fruktbara samtal med Amnesty International. Jag förmodar vi är överens om att det inte blir fred om inte båda sidor gör uppoffringar. Jag kan försäkra att när det blir fred på Lanka kommer ekonomiskt stöd till utveckling att skickas från världens alla hörn.

Peter Schalk

Professor i religionshistoria vid Uppsala universitet och redaktör för tidskriften Lanka.

En martyrens kyrkogård i Yalppanam. En sådan kallas "Vilans hus" och en enskild gravplats kallas "Visshetens bostad". Vissheten om en framtida seger för Tamililam. Foto: Peter Schalk

Tagore på Luntmakaregatan

En kulen vinterkväll ser jag Rabindranath Tagore spelas på Luntmakaregatan i Stockholm. Tagores pjäser hör inte till vanligheten på svenska scener men i december 1991 spelade den unga gruppen Teater Fasett hans enaktare *Chitra* på Teaterhuset Luntan.

Chitra bygger på en berättelse ur eposet Mahabharata. Shiva har gett ett löfte att konungarna av Manipur vardera ska få ett var. Kung Chitravanas barn är en dotter - Tagores Chitra. Han uppfostrar henne som en son och gör henne till tronföljare.

I Tagores version av berättelsen är Chitra en stark och fri kvinna, utan kunskap om kärleken mellan man och kvinna, som jagar i skogarna - inte så lite påminnande om Almqvists Tintomara. Så möter hon prins Arjuna och hennes kärlek väcks.

Hon ber gudarna om skönhet, om så endast för en dag, för att vinna honom. Gudarna ger henne ett helt år och i pjäsen får vi följa deras kärlekssaga, från den allra första förtrollningen tills dess att Arjuna börjar finna hennes blotta skönhet otillfredsställande. När året gått avslöjas Chitras verkliga jag. I slutmonologen ger hon röst åt ett kvinnoideal, långt från det av samhället påbjudna - en kvinna som inte får sitt värde av sin skönhet utan som i kraft av sin egen person står vid mannens sida.

Temat går igen på flera ställen i Tagores verk. Han har bland annat skrivit flera noveller med kvinnor i huvudrollen. Tagore är inte någon "modern" författare, i betydelsen att han står fri från traditionen - inte heller när det gäller förhållandet mellan man och kvinna. Men, som den bengaliske litteraturvetaren Kalpana Bardhan skriver, "hans känsliga och androgyna sinne" gör att han kan ge "några av de mest inträngande porträtten av kvinnors villkor i olika situationer och i olika samhällsskikt jag stött på".

Tagores pjäs *Chitra* framfördes av Teater Fasett, här Åsa Hemborg som Chitra och Mats Rosén som Arjun.

Foto: Nicklas Fransson

Enligt Lena Hollsten, Teater Fasetts regissör, var det just denna känslighet och textens mångbottnade psykologiska insikter som fängade henne när hon först fick texten i sin hand - utan egentliga kunskaper om Tagore och hans diktning. Hon samlade fyra unga skådespelare för att framföra *Chitra*, som alltså är gruppens första egna föreställning.

Chitra är knappast någon lättspelad pjäs. Den är skriven som ett versdrama med mer av blommande retorik än av dramatik. De många referenserna till indisk mytologi och natur och den högstämde svenska

översättningen från 20-talet underlättar inte heller.

Men Teater Fasett för oss genom det som kan hindra mötet med innehållet i *Chitra*. I den anspråkslösa uppsättningens dekor, kläder och musik är det "indiska" bara antytt. I stället lyfter man i föreställningen fram Tagores text om kärlekens villkor. På så sätt blir en pjäs från sekelskiftets Bengalen, byggd på ett tvåtusentårigt epos på sanskrit, levande teater i dagens Sverige.

Per Olov Henricson

Festlig tidning för barn

En ny positiv svensk barntidning med internationell inriktning finns numera. Det är *Barnens Värld*, en färgsprakande och inspirerande tidning som ges ut av Lutherhjälpen, Naturskyddsföreningen och Rädda Barnen, med stöd från SIDA och Invandrarverket.

Tidningens premiärnummer som kom ut nyligen kallades "Festbiljett Jordan Runt" och innehöll härliga reportage om hur barn i olika länder deltar i fester av alla slag. I Indien är det inte oväntat den glada färgfesten på våren, Holi, som skildras.

Man vänder sig främst till barn på mellanstadiet, och erbjuder förutom individuella prenumerationer också klassprenumerationer till reducerat pris. Beställ tidningen genom *Barnens Värld*, Box 27320, 102 54 Stockholm. Tel 08-665 01 07.

Slavarbetet bekämpas

Läste ni i SYDASIEN 2/91 om slavarbete som ännu praktiseras i Pakistan, "Ett folk i bojor"? Nu har, efter åratal av kamp och påtryckningar från många håll, ett förslag till lagstiftning mot livegenskap och slaveri i Pakistan antagits av både senaten och nationalförsamlingen.

Det rapporterar organisationen BLLF Sweden (Bonded Labour Liberation Front), som tagit till sin uppgift att bekämpa slavarbete och barnarbete varhelst det tillämpas i världen. Föreningen som ingår i ett världsomspännande nätverk är glada ju fler som stödjer deras arbete aktivt eller genom att betala medlemsavgift.

Kontakta BLLF Sweden, Färggårdstorget 8, 116 43 Stockholm, tel 08-642 08 99 eller 0510-297 95. Postgirokonto 62 95 56-2. Medlemsavgift 100:- eller 250:- för stödmedlemskap.

AFGHANISTAN

200.000 mindödade

Landminor har dödat omkring 200.000 afghaner under 13 års krig rapporterar FN-organet UNOCA. Ytterligare minst 400.000 människor har skadats eller lemlästats av granater och bomber.

Mer än en miljon människor har dödat totalt och två miljoner skadats under kriget.

BHUTAN

Flyktingar till Nepal

Tusentals flyktingar har flytt från södra Bhutan till Nepal det senaste halvåret, där de lever i flyktingläger. Flyktingströmmen inleddes i höstas sedan den kungliga bhutanesiska armén börjat arrestera "statsfiender" — sk ngoloper.

Den nepalitalande befolkningen i södra Bhutan har protesterat mot regeringens beslut att göra bhutanesiska seder och bruk obligatoriska i hela landet, samt att skärpa kontrollen mot illegala invandrare av nepalesiskt ursprung.

BANGLADESH

Flyktingtragedi

Drygt 145.000 muslimska flyktingar från Arakanregionen i Burma har de senaste månaderna flytt över gränsen till Bangladesh. Detta sedan den burmesiska militärjuntan inlett en ny militär offensiv med 50.000 soldater i Arakan, och tvingat massor av rohingyas (som den muslimska ursprungsbefolkningen i Arakan kallas) att fly landet. Flyktingarna är nu samlade i läger nära Cox's Bazar och gränsstaden Teknaf och utgör en tung börda för det redan utfattiga Bangladesh. FN:s flyktingkommision har bistått med hjälp.

Spänningen har trappats upp vid gränsen, där Bangladeshs armé mobiliserats. Utrikesminister Mustafizur Rahman har försökt förmå den burmesiska juntan att upphöra med sina attacker, och Bangladesh väddar nu ill internationella fora att ta upp frågan. Man har även bett Kina om medlingshjälp.

Ershads straff förlängt

Den f d bangladeshiske pre-

sidenten H M Ershad har fått sitt fängelsestraff förlängt med tre år, för att ha samlat på sig förmögenhet utöver hans deklarerade inkomster. Tidigare har Ershad dömts till tio års fängelse för illegalt vapeninnehav.

INDIEN

Utrikesministern avgick

Den indiske utrikesministern Madhavsingh Solanki har tvingats avgå. Detta sedan det avslöjats att han vid en konferens i Schweiz i februari överlämnat ett brev från en indisk advokat till den schweiziske utrikesministern. I brevet bad man de schweiziska myndigheterna att bromsa upp efterforskningarna kring vart Boforsmutorna tagit vägen. Avslöjandet om brevet vållade stor skandal i Indien, och kan ironiskt nog leda till att efterforskningarna nu istället skyndas på.

Förbindelser med Israel

Indien upprättade den 29 januari fullständiga diplomatiska förbindelser med Israel. Detta som ett led i en politisk omorientering. Indien önskar spela en

aktivare roll i fredsprocessen kring Mellersta Östern. En månad innan beskedet var Yassir Arafat på statsbesök i Indien, och det spekuleras i att han då gett sitt tysta medgivande till Indiens beslut.

Satyajit Ray avliden

Den berömde och nyligen Oscars-belönade indiske filmregissören Satyajit Ray avled den 23 april, 70 år gammal, på sjukhus i Calcutta. Ray slog igenom 1955 med filmen *Pater Panchali*, och hann göra mer än 30 filmer. Han var en förgrundsgestalt bland Indiens seriösa filmare, högt uppskattad också utomlands. Trots det levde han ett enkelt liv i en trång våning i centrala Calcutta.

NEPAL

Folkligt missnöje

Protestdemonstrationer har skakat Kathmandu under april månad. Den 6 april sköts minst sju personer ihjäl av polisen i samband med en generalstrejk som utlysts av vänstern, och som urartade till våldsamma kravaller. Protesterna riktar sig mot premiärminister Girija Prasad Koirala och hans Nepali Congress-regering, som beskylls för att sälja ut Nepals intressen i de förhandlingar som förs med Indien beträffande transiträttigheter och utnyttjande av Nepals vattenkraftsresurser. Missnöjet med detta samt den tvåsiffriga inflationen ger vind i seglen åt det största oppositionspartiet i parlamentet: Nepal Communist Party — United Marxist Leninist under ledning av M M Adhikari, och utanför parlamentet det radikala Nepal Communist Party (Unity Centre), som stod bakom kravallerna den 6 april.

PAKISTAN

Islamisk lag främst

I en prejudicerande dom har domstolen i Lahore slagit fast att de islamiska Sharia-lagarna står över pakistansk civilrätt och t o m grundlagarna. Zia-ul-Haq införde islamiska domstolar 1985 men lät högsta domstolen ha sista ordet, rätten att förändra domslut. Men

Amnestybevis:

Indier torteras ihjäl i häkten och fängelser

I hela Indien torteras människor dagligen av poliser. Under senare år har hundratals, kanske tusentals gripna dött av tortyr och misshandel i fängelsecellerna. Det är också mycket vanligt att kvinnor våldtas i häkten och fängelser av polis och fångvaktare, enligt en rapport som Amnesty International publicerar.

— Poliserna vet att de knappast löper någon risk att ställas inför rätta ens om det avslöjas att de torterar ihjäl människor. Det är därför tortyren i Indien kan fortsätta, säger Amnesty International. Trots det fönekar den enda indiska regeringen efter den andra att tortyr överhuvudtaget förekommer och gör heller ingenting för att stoppa den. De har utnyttjat dåligt utbildade och hårt pressade polisstyrkor för sina egna politiska syften.

Som ett led i kampanjen för att få ett slut på dessa övergrepp sänder Amnesty sin rapport och 10-punktsprogram mot tortyr till ca 5 000 personer som kommer i direkt kontakt med våldet — politiker, domare, poliser och andra.

Enligt Amnesty ger högre tjänstemän ofta klartecken till tortyr. När människor dör i sviterna efter tortyr gör polisen allt för att dölja det, vittnen mutas och hotas t ex. De som torterar människor till döds ställs sällan inför rätta. Det sker bara när en extremt stark opinion bildas efter åratals kamp från de anhörigas sida.

I sin rapport beskriver Amnesty omständigheterna kring mer än 400 personers död i fängelser som en följd av tortyr.

— I bara tre av dessa fall har någon polis fällts — en skrämmande låg siffra i jämförelse med problemets omfattning, säger Amnesty.

Någon oberoende undersökning av tortyranklagelserna görs sällan och den juridiska utredningen av varje dödsfall i fängelse, som lagen kräver, äger sällan rum. De få undersökningar som görs saboteras ofta av polisen, som förfalskar intyg och skyller dödsfallen på andra. T o m jurister och läkare har hjälpt polisen att dölja brotten genom att bortse från tydliga bevis på tortyr eller att ange en annan dödsorsak.

Gravida kvinnor och t o m sexåriga barn utsätts för tortyr i Indien. Gemensamt för nästan alla tortyroffer är att de kommer från de fattiga och missgynnade grupperna i varje delstat — kastlösa, stamfolk, jordlösa och tillfällighetsarbetare.

Många av dem har hängts upp i celltaken, slagits med vetslösa eller fått elchocker och piskats med läderremmar. Andra har krossats av tunga valsar, skurits med vassa föremål och fått chilipeppar införd i ändrtarmen. Över hela landet våldtas kvinnor av poliser, särskilt i områden med väpnat uppror. I Assam våldtog kvinnor så ofta att högsta domstolen bestämde att kvinnor inte får förhöras i arméläger. Tortyr används för att utreda de mest obetydliga brott, för att avskräcka folk från politiska aktiviteter eller för att hämnas oppositionsgruppernas handlingar.

Den 195-sidiga rapporten: India — torture, rape & deaths in custody, kan beställas från svenska Amnestys sekretariat, tel: 08-670 62 23.

samtidigt lät Zia förändra konstitutionens artikel 2-A, vars nya lydelse förklarade att staten måste agera inom ramen för Islam. Det är det som nu första gången rättsligt prövats, och det slagits fast att islamisk lag ska råda. Detta innebär bl a att bankerna tvingas överge systemet med ränta.

Snabba dödsdomar

Efter en ändring av grundlagen i juli förra året inrättades specialdomstolar för snabba rättegångar i Pakistan. Domstolarna har befogenhet att ta upp politiska våldsbrott som t ex revolt och uppvigling, och snabbt avkunna dom. Bara under september och oktober 1991 dömdes minst 20 personer till döden efter snabbrättegångar på ibland endast tre dagar.

ISI-chefen byts ut

Den pakistanska säkerhetstjänstens, ISI, chef generallöjtnant Hameed Gul har tvingats avgå. Gul är mannen bakom Pakistans stöd till den afghanska motståndsrörelsen. Hans avgång sammanföll med den ändrade officiella inställningen, där Pakistan upphörde med sitt militära stöd till gerillan och i stället gick in för FN:s fredsplan för Afghanistan. Premiärminister Nawaz Sharif tros ha legat bakom beslutet att avlägsna Gul.

Jam Sadiq Ali död

Chefsministern i Sindh-provinsen Jam Sadiq Ali avled den 4 mars. Ali, som lett en koalitionsregering mellan sitt eget Islamic Democratic Alliance (IDA) och det etniskt baserade Muhajir Qaumi Movement (MQM), har stått för en hård konfrontationspolitik med polisvåld och förföljelser av politiska motståndare, då i synnerhet riktat mot Benazir Bhuttos parti Pakistan People's Party (PPP). Men med Ali borta öppnas nu vägen för försoning. Den nye chefsministern Syed Muzaffar Hussain Shah har deklarerat att det är slut på förföljelserna. Övrigt har också Ghulam Mustafa Jatoi, ledare för National People's Part, som ingår i det regerande IDA gått samman i en allians med Bhuttos PPP.

SRI LANKA

Lägligt erkännande

I slutet av januari fann en kommission utsedd av president Premadasa att folk ur landets armé mördat 67 tamilska civila i byn Kokkaddicholai i östra Sri Lanka. Kommissionen avvisade därmed en armélöjtnant som sa att de 67 dött i korseld. 17 soldater hade dessutom vägrat vittna.

Enligt uppgift är detta första gången regeringen undersökt ett militärt övergrepp så grundligt. Ersättning till efterlevande har utlovats, och fem soldater samt en officer har arresterats. Inget högre befäl hålls dock ansvarigt.

Kommentatorer säger att kommissionens rapport kom mycket lägligt kort före Världsbanksgruppens möte om biståndet till Sri Lanka.

Tortyren fortsätter

De olagliga avrättningarna, försvinnandena och tortyren fortsätter i Sri Lanka enligt en Amnesty-rapport som kom i januari. Av de 32 rekommendationer som Amnesty lämnat över till den lankesiska regeringen återstår 30 att uppfylla.

Rapporten anklagar också den tamilska gerillan LTTE för att ha dödat hundratals civila.

En rapport från USA om situationen för de mänskliga rättigheterna kom nyligen fram till ett liknande resultat. USA-rapporten pekar också på ett antal mord begångna av s k dödsskvadroner eller "vigilantes" i andra delar av Sri Lanka. Enligt tillgängliga vittnesuppgifter består dessa grupper av folk ur säkerhetsstyrkorna eller dem närstående grupper.

Flyktingar åter

Indiska och lankesiska myndigheter återbördade den 22 januari 614 tamilska flyktingar med båt från Tamil Nadu till Trincomallee i nordöstra Sri Lanka. Flyktingpersonal i båda länderna har protesterat mot repatrieringen av flyktingarna eftersom kriget fortfarande pågår.

Av de 614 var 400 statsanställda som fått beskedet att om de inte återvänder förlorar de sina jobb och pensioner. Av-

sikten i ett första skede är att 30.000 flyktingar av de totalt 220.000 i södra Indien ska återföras i ett första skede. Omkring 1.000 flyktingar anländer nu varje vecka via hamnarna i Trincomallee eller Talaimannar. Regeringen tvingades dock redan efter en kort tid medge att minst 3.000 måste placeras i flyktingläger p g a det pågående kriget.

Arresteringsorder

En domstol i Madras utfärdade den 31 januari order om att arrestera Tigergerillans ledare V Prabhakaran som misstänkt för inblandning i mordet på Rajiv Gandhi i maj förra året.

Förra ministern i Tamil Nadus delstatsregering, S Jagadeesan och hennes make arresterades i januari för inblandning i det av Tigergerillan genomförda mordet på EPRLF-ledaren Padmanabha i Madras i juni 1990. EPRLF är en tamilska gerilla som står i opposition mot Tigrarna, LTTE.

Offer för strider

Enligt militära källor har 1.111 lankesiska soldater och 4.274 tamilska gerillamän dödats under 1991. Antalet döda civila nämndes inte, men oberoende bedömare menar att 12.000 civila dödats sen inbördeskriget i Sri Lanka tog ny fart i juni 1990.

Plantager privatiseras

Sri Lankas regering planerar att privatisera plantageindustrin i enlighet med ett önskemål från Världsbanken. Man räknar med att sälja ut 400 plantager till 22 bolag, och man stöds av de två regeringstroga fackföreningarna på plantagerna. Mot förslaget står JCPTU (Plantagefackens gemensamma kommitté) som befarar att 40% av tjänstemännen och 20% av de ca 1 miljon plantagearbetarna får gå. Strejk planeras.

Lukrativa flyktingar

Tamilska ungdom i Colombo får betala tio gånger mer för sina pensionatrum

och de löper stor risk att fångas in av polis. Några försvinner för alltid, andra tas ihjäl av någon dödsskvadron. Övriga får köpa sig ut för att sen betala tiotusentals kronor för att få en flygbiljett ut ur landet. Mest populära land är Canada dit 4.000 tamiler flydde förra året. 25.000 sökte asyl i Europa under 1991.

Vanligaste målet är Schweiz dit 7.349 tamilska flyktingar kom 1991, över 5.000 till Tyskland och nära 4.000 till England. Bara 5% ges flyktingstatus. Resten avvisas eller får uppehållstillstånd på andra grunder. Det generösa undantaget är Frankrike där 68% av de 3.398 tamilska flyktingarna accepterades som flyktingar.

Bistånd och bannor

Vid Världsbanksgruppens Parismöte den 7 februari utlovades 825 milj dollar under det kommande året i bistånd till Sri Lanka. Men flera länder uttryckte stark oro över situationen för de mänskliga rättigheterna i landet, vilket de menar håller inne ytterligare hjälp. Sri Lankas regering har också lovat uppfylla 28 av de 32 rekommendationer som Amnesty gav förra året.

Världsbanken kräver att Sri Lanka måste ta ner budgetunderskottet till 8% av BNP och Internationella Valutafonden meddelade i februari att det inte blir några pengar om inte budbetunderskottet minskas med 2% före första april. IMF pekar också på en ökad stagnation och på ökat byggande av bostadsfastigheter – traditionellt ett område för svarta pengar. Sri Lanka pekar för sin del på att det kom 317.000 turister till landet förra året, en ökning med nära 7% jämfört med 1990.

Asien Specialisten

Boka din resa hos oss till Bangladesh, Indien, Nepal, Pakistan, Sri Lanka, Thailand, Singapore, Malaysia, Indonesien.

Metropol Resor

Luntmakaregatan 42
111 37 Stockholm
Tel 08-10 45 58, 24 10 51

**Avsändare:
SYDASIEN
Box 1142
221 05 LUND**

POSTTIDNING BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

*Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med nya adressen
noterad på baksidan*

Här skulle ditt namn stått om du hade prenumererat. Ett år (= 4 nummer) kostar 120:-. Institutioner och utland 150:-. Postgiro 79 54 96-9

**Utgivningspostkontor
LULEÅ 1**

På 1.700 meters höjd i indiska Sikkim ligger Rumtekklostret, Kagyu-pasektens huvudkloster. Nu med en nioårig religiös ledare.

Sökandet är över

I nio år svävade munkar och anhängare av den lamaistiska sekten Kagyu-pa i Lovisshet om vem som skulle bli deras nya andliga överhuvud. Hösten 1981 avled den förre religiöse ledaren, Gyalwa Karmapa, som residerade i det fridfulla Rumtekklostret i den indiska delstaten Sikkim, på Himalayas sydsluttning. Och helt i enlighet med lamaistisk tradition "visste" Gyalwa Karmapa redan innan han dog var hans reinkarnation skulle komma att återfödas.

Instruktioner därom skrev han ned i ett konvolut som inte fick öppnas förrän en viss tid hade gått efter hans död. Hösten 1991 var det dags. Brevet öppnades och sökandet inleddes omgående på den plats Gyalwa Karmapa utpekade — som var i grannlandet Bhutan.

Där fann man en nioårig pojke, Karma Palden, som passade in på beskrivningarna, och snart fördes han till Rumtekklostret för att där installeras som nytt religiöst överhuvud, Khentul, över en buddhis-

tisk/lamaistisk sekt som grundades på 1.000-talet och som haft sitt centrum i Sikkim sedan 1962. Det året då Gyalwa Karmapa byggde upp Rumtekklostret som en exakt kopia av sektens tidigare och av kineserna raserade huvudkloster i Tibet.

O mgiven av släkt och vänner från Bhutan genomgick Karma Palden ceremonierna och fick namnet Karma Konchog Zhon Nupel. Nu väntar nio års studier i buddhistisk filosofi, sanskrit och tsi (astrologi), förutom engelska, historia och andra moderna ämnen.

Själv uppträdde han under ceremonierna med säkerheten hos en vuxen som vet var han hör hemma. Han bekymrade sig mest om att alltför många vänner skulle se honom. "Jag känner mig blyg i de här kläderna och den här frisyren", sa han enligt referat i den bhutanesiska tidningen Kuensel. Hans bhutanesiska ursprung framhävs för övrigt.

"Han kommer aldrig att tillåtas glömma

att han är bhutanes", förklarar Dasho Tobga, generalsekreterare i Rumtek Dharmachakra Centre. "Våra förbindelser med Bhutan går långt tillbaka och Bhutans kungar har alltid varit generösa i sitt stöd gentemot den tibetanska buddhismen."

Kagyu-pasekten är en gren av den tibetanska lamaismen, med kloster i Nepal, Bhutan och Indien. Allt fler återuppförs också inne i Tibet. Många utlänningar söker sig till Rumtekklostret, och Gyalwa Karmapa reste mycket utomlands. Han avled för övrigt under en turné bland lärjungar i USA.

D en mera namnkunnige Dalai Lama är religiös ledare för en annan sekt, Gelug-pa. Politiskt erkänns dock Dalai Lama med residens i Dharamsala i en annan del av indiska Himalaya som ledare för alla tibetaner, oberoende av vilken religiös sekt de tillhör.

Lars Eklund